

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

สารนิพนธ์
ของ
ลักขณา ศิริวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๓๕๒ ๐๑๑4

๑๒/๕๐

๐.๓

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

บทคัดย่อ

ของ

ลักขณา ศิริวงศ์

31 ก.ค. 2549

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2549

h 2904:9

ลักขณา ศิริวงศ์ (2549) คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สารนิพนธ์ กศ ม
(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสี่ยสละ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และเปรียบเทียบความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้
คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ภาค
เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 112 คน ได้มา
โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือพัฒนาความ
เสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งมีคา
ความเชื่อมั่นที่ระดับ 92

แบบแผนการทดลองครั้งนี้เป็นแบบ One Group Pretest – Posttest Design โดยให้
นักเรียนทำแบบวัด (Pretest) ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เป็น
ระยะเวลา 6 สัปดาห์ เมื่อเสร็จสิ้นการใช้คู่มือพัฒนาได้วัดความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ด้วย
แบบวัดชุดเดิม (Posttest) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t – test
แบบ Dependent Samples และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนา
ความเสี่ยสละมีความแตกต่างกัน โดยนักเรียนมีความเสี่ยสละสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 05

**A HANDBOOK TO DEVELOP DEDICATION OF STUDENTS
AT THE SECOND LEVEL-PRIMARY EDUCATION**

**AN ABSTRACT
BY
LUCKANA SIRIWONG**

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2006**

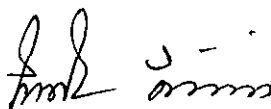
Luckana Sirwong (2006) *A Handbook To Develop Dedication of Students at The Second Level – Primary Education* Master's Project, MEd (Guidance and Counseling Psychology) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University Project Advisor Inst Paisan Unprasert

This research is aimed at building a handbook to develop dedication of students at the second level - primary education and on comparing dedication behaviors of students, before and after using a handbook to find efficiency of tools used in developing dedication for the second level - primary education 112 students at the primary education, grade 4 – 6, were sampling in this research These enrollments in Chamchun School in Wattana District, Bangkok are spread in several classes The pupils are in the educational year of 2548, second semester A random sampling of a one classroom per grade was conducted Tools used in this research are A Handbook to Dedication of Students at The Second Level - Primary Education and The Second Level - Primary Dedication measurement which reliability measured at .92 One Group Pretest – Posttest Design method was carried out Before using a handbook, for six weeks, pupils are conducted with the Pre-test After finished using A Development Handbook, the researcher has measured the pupils' dedication level again using the same handbook's Post-test Statistics used in analyzing data are standard deviation, mean, T- test's Dependent Samples and The One Way ANOVA analysis

The result of this research is found that before and after using A Handbook to Dedication pupils have changed their dedication behaviors indicated that significant differences at .05

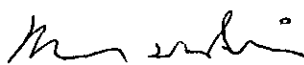
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของ ลักขณา ศิริวงศ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

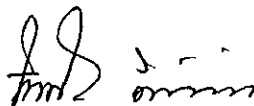
(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

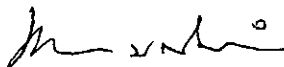
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ทศวรร มณีศรีขำ)

คณะกรรมการสอบ

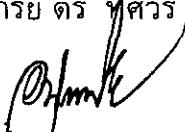
(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ทศวรร มณีศรีขำ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ ดร สมชาย ชูชาติ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ ศ 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจาก อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ที่ให้ความเมตตาในการให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำอย่างดีอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนกรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์เป็นอย่างดียิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ และอาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์แสงจันทร์ ยิ่งสัมพันธ์เจริญ อาจารย์รุ่งโรจน์ แจ่มจันทร์ และอาจารย์ประยูร วงศ์จันทร์หา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือพร้อมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนแจ่มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา และคณาจารย์ทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ความร่วมมือด้วยดี รวมทั้งเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อทวี ศิริวงศ์ คุณแม่อาภรณ์ ศิริวงศ์ สามี และบุตรสาว ที่คอยให้การสนับสนุน ให้กำลังใจและความช่วยเหลือเกื้อกูลที่ดีตลอดมา

ลักขณา ศิริวงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
สมมติฐานในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ	14
เอกสารเกี่ยวกับคู่มือ	17
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการพัฒนาความเสียสละ	23
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	41
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	50
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการ	50
สรุปผลการวิจัย	52
อภิปรายผล	52
ข้อเสนอแนะ	54
 บรรณานุกรม	 56
 ภาคผนวก	 59
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 94

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร	37
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	38
3 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design	40
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย	45
5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย	46
6 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย	47
7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียหายรวมทั้งฉบับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหาย	48
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2	49
9 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับวัตถุประสงค์	88
10 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	90
11 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	91
12 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	92

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การฝึกอบรมจิตใจให้เยาวชนไทยมีสติ สมาธิ ปัญญา มีเมตตา กรุณา เสียสละ มีน้ำใจ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีวินัย และมีความรับผิดชอบ ล้วนเป็นคุณธรรมในการป้องกันไม่ให้เยาวชนไทยหลงผิดคิดชั่ว ไม่ทำชั่วทางกาย ไม่พูดชั่วทางวาจา และไม่คิดชั่วทางใจ อันจะเป็นเหตุให้เกิดปัญหา ความทุกข์ ความเดือดร้อนติดตตามมาภายหลัง ดังนั้น การปลูกฝัง เสริมสร้าง พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการวางรากฐานให้กับเยาวชนไทยให้ประพฤติดี เป็นพลเมืองดีของสังคม ดังที่พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพล อดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัส เนื่องในวโรกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปี เมื่อวันที่จันทร์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2526 ณ ท้องสนามหลวง กล่าวถึงคุณธรรมที่ควรปฏิบัติ เพื่อประเทศชาติ 4 ประการ คือ ประการที่ 1 การรักษาความซื่อสัตย์ ความจริงใจอดทนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่ 2 การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ ความดีนั้น ประการที่ 3 การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะประการใด ประการที่ 4 การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง (กรมวิชาการ 2529 42)

คุณธรรมทั้ง 4 ประการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คุณธรรมด้านความเสียสละ ถือว่าเป็นคุณธรรมด้านหนึ่งที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในชีวิตเจริญด้วย ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ด้วยคุณธรรม 5 ประการของพระวิกรมุณี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 18 – 22) คือ ความรู้ดี ความสามารถดี ความคิดดี ความประพฤติดี และความมีจิตใจดี ใจมีคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษาหรือผู้ใหญ่ต้องมีคุณธรรมของคนดี การที่จะมีจิตใจดี ใจมีคุณธรรมนั้น ประกอบด้วยคุณธรรม 10 ประการ คือ ขยัน อดทน ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีวินัย ใจเมตตา สามัคคี หนักแน่น ขี้กลัวความผิด และคิดช่วยชาติศาสนา จากคุณธรรมดังกล่าวจะเห็นว่า ความเสียสละ เป็นคุณธรรมประการที่ 4 ที่ต้องฝึกตนให้เป็นคนรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เป็นคน ใจแคบ มีใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น หรือเสียสละเพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ ศาสนา ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว หวังผลประโยชน์แก่ตนเท่านั้น จึงทำงานต้องฝึกหัดเป็นคนเสียสละ จึงจะทำประโยชน์ส่วนรวมได้

ความเสียสละ เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจโดยไม่หวังผลตอบแทน หรือหาประโยชน์ส่วนตน ความเสียสละ เป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติแล้วย่อมแสดงว่า ผู้นั้นมีลักษณะน้ำใจดี มีคุณธรรม มีไมตรีให้กับหมู่คณะ คนที่ขาดความเสียสละย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจคับแคบ ไม่เห็นใจผู้อื่น คิดเบียดเบียนให้เขาเดือดร้อน โดยหาประโยชน์ในตนเพียงอย่างเดียว การที่จะเสริมสร้าง

คุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนไทย จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษาที่จะอบรมขัดเกลาเยาวชน ให้เป็นผู้มีความประพฤติดี ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บท 1 หมวดทั่วไป มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (2542 : 5) ความเสียสละยังส่งผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ การได้รับมิตรจิตจากบุคคลอื่น การเป็นที่เคารพนับถือของ คนอื่น และทำให้จิตใจเป็นสุข จะเห็นได้จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์ “สึนามิ” ถล่มถาโถมชายฝั่งอันดามันของไทย และประเทศอื่นๆ ทำให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงคร่าชีวิตผู้คนเป็นเรือนแสน มีผู้บาดเจ็บนับหมื่นคน นับเป็นประวัติศาสตร์ที่น่ากลัวมาก และเป็นการส่งท้ายปีเก่าที่ทุกคนไม่มีวันลืม สิ่งที่น่าชื่นชมมากที่สุดคือ “น้ำใจคนไทย” ที่อยู่ในเหตุการณ์ จนถึงคนไทยทั่วประเทศที่ได้ร่วมกันบริจาคช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ไม่ว่าจะเป็นเงินทอง รวมไปถึง เครื่องอุปโภค บริโภค นับเป็นบทเรียนราคาแพง ทั้งความรู้ และประสบการณ์ที่เราได้รับจากเหตุการณ์ เพื่อเตรียมการสำหรับอนาคตที่อาจเกิดขึ้นอีก นอกจากนี้ต้องสอนเด็กๆ ลูกหลานทุกคนให้เห็น และเข้าใจถึงความร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ลูกหลานของเราจดจำภาพการบริจาคทั้งเงิน และสิ่งของไปช่วยเหลือผู้เดือดร้อน คนในพื้นที่ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อเกื้อกูลกัน โดยไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน นี่คือ “ความเสียสละ” และถือเป็นคุณสมบัติที่อยู่ในสายเลือดของพวกเราคนไทย

ในฐานะที่เป็นครูผู้สอน ได้อยู่ใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา จึงทำการสำรวจความเสียสละเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 45 คน โดยการสังเกตและสัมภาษณ์จากครูประจำชั้น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การขาดระเบียบวินัย ขาดความเมตตากรุณา ขาดความเสียสละและความมีน้ำใจ เป็นต้น ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบจากการสำรวจครั้งนี้คือ นักเรียนขาดความเสียสละ โดยนักเรียนจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อน เมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ หรือเพื่อนต้องการหยิบยืมสิ่งของต่างๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยที่เห็นแก่ตัว นำไปสู่การทะเลาะวิวาท การเอาเปรียบเพื่อน ขาดความมีน้ำใจ การแบ่งปันสิ่งของ และไม่รู้จักรักษาไว้ซึ่งมิตรภาพและความสัมพันธ์ภาพที่ดีงาม การถูกกีดกันให้ออกจากกลุ่ม คุณธรรมที่ขาดเหล่านี้ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข หรือสร้างเสริมพัฒนาความเสียสละให้กับนักเรียนมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (ชัดติยา กรรณสูต 2547 : 21) ซึ่งได้จำแนกพัฒนาการทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้พบในเด็กอายุ 1-10 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) บุคคลจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใดเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย จะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไข ไม่พิจารณาถึงความหมายในคุณค่าของมนุษย์ เช่น ไม่กล้ายักยอกทรัพย์เพราะกลัวถูกตำรวจจับ หรือไม่กล้าหนีเรียนเพราะกลัวถูกครูตักเตือน เป็นต้น ในขั้นนี้พบในเด็กอายุ 2 - 7 ปี

ขั้นที่ 2 ในหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เป็นขั้นที่บุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น ต้องการแลกเปลี่ยนจากสิ่งที่ตนกระทำโดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่านามธรรม และไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม พบในเด็กที่มีอายุ 7 - 10 ปี ฉะนั้น พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กจึงบรรลุขั้นสูงสุดได้เมื่ออายุ 7 - 10 ปีเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) โดยยึดหลักตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ส่วนเทคนิคที่นำมาใช้ควบคู่กับการเสริมแรงหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเสียสละ ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยอาศัยการสอนโดยใช้คู่มือที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการปลูกฝังความเสียสละแก่นักเรียนต่อไปในอนาคต และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นแนวทางในการพัฒนาความเสียสละของนักเรียน สำหรับครูผู้สอน ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักทางการศึกษา ซึ่งต้องทำให้เด็กมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2
- 2 เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- 3 เพื่อเปรียบเทียบความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละ

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ได้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาความเสียสละของนักเรียน สำหรับครูผู้สอน ครูแนะแนว ผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาความเสียสละนั้น ส่งผลให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางด้านลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของสังคมมากยิ่งขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ คู่มือดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 246 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 104 คน เป็นนักเรียนชาย 51 คน เป็นนักเรียนหญิง 53 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 71 คน เป็นนักเรียนชาย 44 คน เป็นนักเรียนหญิง 27 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 71 คน เป็นนักเรียนชาย 32 คน เป็นนักเรียนหญิง 39 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 112 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ได้ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 35 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 42 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 35 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง ความประพฤติ ปฏิบัติ การกระทำของนักเรียนในการละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา พฤติกรรมที่แสดงออก คือ

- 1 เสี่ยสละทรัพย์สิ่งของ ได้แก่
 - 1 1 บริจาคเงินช่วยเหลือ
 - 1 2 แบ่งปันเครื่องบริโภค
 - 1 3 แบ่งปันเครื่องอุปโภค
- 2 เสี่ยสละกำลังกาย ได้แก่
 - 2 1 ช่วยถือสิ่งของ
 - 2 2 ช่วยทำความสะอาด
- 3 เสี่ยสละสติปัญญา ได้แก่
 - 3 1 ช่วยอธิบายเพิ่มพูนความรู้
 - 3 2 ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้อง

- 4 เสียเวลา ได้แก่
 - 4 1 พุดปอบใจ ให้กำลังใจ
 - 4 2 พุดชื่นชมแสดงความยินดี
- 5 เสียความสะดวกสบายส่วนตัว ได้แก่
 - 5 1 นำเวลาพักผ่อนไปช่วยเหลืองานอื่น
 - 5 2 สะเทือนใจผู้อื่น

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบโดยใช้สื่อประสม ที่สอดคล้องกับวัย หน่วยการสอน และหัวเรื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการพัฒนาความเสียสละ ช่วยให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่

1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสียสละ

2 แนวทางในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และแสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความเสียสละ โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

2 1 กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่ม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มจะเน้นการเล่นแบบ โดยเล่นเป็นกลุ่ม และให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเสียสละระหว่างเล่นเกมในกิจกรรมกลุ่ม

2 2 บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการในการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องความเสียสละ โดยครูสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมา ให้นักเรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออก ทั้งทางด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้เรื่องความเสียสละ

2 3 สถานการณ์จำลอง หมายถึง การยกสถานการณ์จริงหรือเหตุการณ์จำลองขึ้นเพื่อเป็นคำถามให้นักเรียนร่วมกันคิดแก้ไขสถานการณ์ ให้นักเรียนตอบคำถาม และแสดงวิธีการแก้ไขสถานการณ์นั้น ๆ และนำมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้เรื่องความเสียสละ

โดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำนักเรียนเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้ง มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสียสละ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับความเสียสละตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้การเสริมแรงโดยชมเชยที่นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมความเสียสละขณะที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง พฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึก

3 ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเสี่ยสละ

3.1 ข้อควรปฏิบัติของครูในการจัดกิจกรรมครูต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ ศึกษา เนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบ ข้อควรปฏิบัติ ในการร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่ด่วนตัดสินคำตอบ ของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การ เสริมแรง หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง กล่าวแสดง ความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย หรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่ม ขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่ แสดงออกและความรู้สึก

3.2 ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ในการรวมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูด สอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบ และเป็นไปตามกฎที่ตั้งไว้

4 การประเมินผล โดยแบบสอบถามหลังการทำกิจกรรม และการสังเกตจาก พฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึกของนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

5 ตารางสรุปการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเสี่ยสละ ซึ่งในสวนของ ตารางจะประกอบไปด้วย

- 5.1 ระดับชั้นของนักเรียน
- 5.2 ครั้งที่ในการทำกิจกรรม
- 5.3 ความเสี่ยสละต่อพฤติกรรมเป้าหมาย
- 5.4 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาความเสี่ยสละ
- 5.5 ชื่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 5.6 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
- 5.7 วิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรม

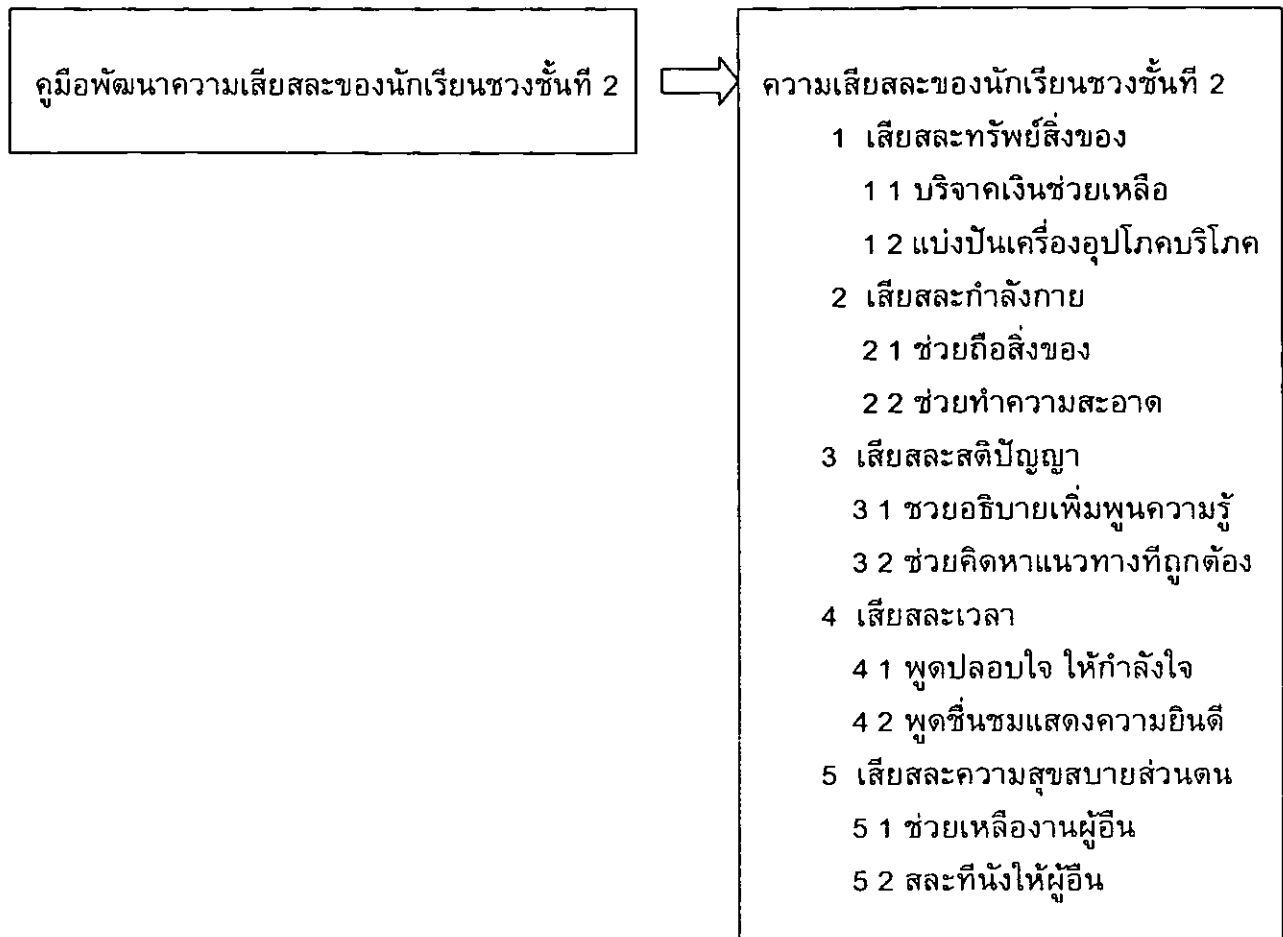
นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีอายุระหว่าง 10-12 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

การหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียสละ หมายถึง การหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียสละ ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 60/60

60 จำนวนแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบสอบถามก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

60 จำนวนหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบสอบถามหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

- 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม
 - 1 1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม
 - 1 2 ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างนักเรียน
 - 1 3 องค์ประกอบทางจริยธรรม
 - 1 4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
- 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ
 - 2 1 ความหมายความเสียสละ
 - 2 2 ความสำคัญของความเสียสละ
- 3 เอกสารเกี่ยวกับคู่มือ
 - 3 1 ความหมายของคู่มือ
 - 3 2 ประเภทของคู่มือ
 - 3 3 องค์ประกอบของคู่มือ
 - 3 4 ลักษณะของคู่มือที่ดี
- 4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนาความเสียสละ
 - 4 1 บทบาทสมมติ
 - 4 2 สถานการณ์จำลอง
 - 4 3 กิจกรรมกลุ่ม
- 5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
 - 5 1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6 1 งานวิจัยในประเทศไทย
 - 6 2 งานวิจัยต่างประเทศ

1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

1.1 ความหมายของคุณธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

ประกาศรี สืออำไพ (2540 : 17, 21) คุณธรรม (Moral) หมายถึง ความรู้สึกสำนึกคิดที่สร้างความรู้สึกละอายใจในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชมยกย่องในขณะทำการกระทำชั่วย่อมนำความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม ความเข้าใจเรื่องการทำดีมีคุณธรรมเป็นกฎเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546 : 235) กล่าวว่า คุณธรรมหมายถึงสภาพของคุณงามความดี คนที่มีคุณธรรม หมายถึง คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งคนที่มีคุณธรรมนั้นนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและยังมีจิตใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณธรรม คือสภาพคุณงามความดี และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เป็นไปได้ทางที่ดี หรือจิตใจเป็นกุศล เป็นเรื่องของนามธรรม และเป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี ไม่ก่อความเดือดร้อนกับใคร และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระธรรมปิฎก 2546 : 32) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมคือความประพฤติ ธรรมคือการดำเนินชีวิต หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต คำว่าจริยธรรมนี้นักปราชญ์ประเทศไทยได้บัญญัติให้ใช้ สำหรับคำภาษาอังกฤษ Ethics หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรมจริยะ (หรือจริยธรรม) อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ (พรหมจริยธรรม หรือพรหมจริย) แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐ หรือ การดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หรือ การดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หมายถึง มรรคมีองค์ 8 หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา เทียบศีลธรรม

มารศรี จันทรทัต (2540 : 10) จริยธรรม หมายถึง การกระทำ การประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งความคิดและเหตุผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำเกิดความพอใจ และเป็นการนำสันติสุขมาให้แก่สังคมและบุคคลได้ตามสมควรแก่กรณี รวมทั้งการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท การดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา ใจ อย่างถูกต้องเหมาะสม

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541 : 123) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม มีความหมาย 2 นัย คือ

1 จริยธรรมเป็นหลักการและเหตุผลที่พิจารณาเกี่ยวกับ การกระทำ การพิจารณา และตัดสินใจ ซึ่งเป็นความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกันมาแต่เดิม

2 จริยธรรมเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นการตัดสินใจ การพิจารณาตัดสินใจ คุณธรรมทางจริยธรรม ที่มีพื้นฐานอยู่บนการกระทำ และเจตคติที่สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งความหมายนี้เป็นความหมายในแนวคิดแบบใหม่

เพียเจท์ (1960 : 1) ให้ความเห็นไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (1967 : 4 - 5) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นเกณฑ์และมาตรฐานและประเพณีในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมของตนเอง และผลของการกระทำนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิดหรือถูก โดยแต่ละระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมจะมีเกณฑ์ในการตัดสินของสังคมนั้น ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนี้พอสรุปได้ว่า คุณธรรม และจริยธรรม เป็นการแสดงออกของพฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา ใจ มีพื้นฐานมาจากคุณธรรมในแต่ละบุคคลที่ถูกต้องตั้งงามทั้งจิตใจและภายนอกที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล การแสดงออกของพฤติกรรม

1.2 ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างนักเรียน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2542 : 82) กล่าวถึงคุณธรรม 30 ประการในการส่งเสริมนักเรียนประกอบด้วย

- 1 การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
- 2 ความเมตตากรุณา
- 3 การไม่โลภและไมขโมย
- 4 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
- 5 ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
- 6 การรู้จักความพอดี
- 7 การไม่พูดปดไม่เบียดเบียน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดความแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบคาย
- 8 การมีสัจจะและความจริงใจ
- 9 การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
- 10 การเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี
- 11 ความเป็นผู้มีเหตุผล
- 12 ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
- 13 ความขยันหมั่นเพียร
- 14 ความอดทนอดกลั้น
- 15 ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง
- 16 ความกตัญญูกตเวที

- 17 ความซื่อสัตย์สุจริต
- 18 การทำใจให้สงบ มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส
- 19 ความไม่เห็นแก่ตัว
- 20 ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
- 21 ความรับผิดชอบ
- 22 การมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
- 23 การมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
- 24 การยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 25 มารยาท และนิสัยส่วนบุคคลในการเดิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่าง

ประเทศ

26 มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น และการพักผ่อนหย่อนใจ

27 หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28 การเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม

29 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

30 การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติตามจริยธรรม ได้แก่ ศีลธรรม ระเบียบ กฎหมาย และจารีตประเพณี

คุณธรรม 30 ประการนี้ เป็นคุณธรรมสากลที่มุ่งสร้าง และปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับทุกคนและ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นร่วมกันของทุกศาสนา

1.3 องค์ประกอบทางจริยธรรม

องค์ประกอบทางจริยธรรมได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบหลายๆ ด้าน ดังนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 48) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1 ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำผู้ตาม ขาดระบบที่กระชับความเข้าใจที่เป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคล ชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

2 สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นกลุ่มที่คนขยายวงกว้าง เรียกว่า สังคม ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดำรง มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

3 อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิตมีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตนเป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้ว สามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระสามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองได้ อยู่ในทำนองคลองธรรม

องค์ประกอบทางจริยธรรม จึงหมายถึง สิ่งที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของ จริยธรรม อันได้แก่ ความคิด อารมณ์ และการกระทำ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2 - 3) ได้แบ่งองค์ประกอบทางจริยธรรม เป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

1 ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับ ค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2 ทักษะคิดเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทักษะคิดเชิง จริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมไทย แต่บุคคลบางคนใน สถานการณ์ปกติอาจมีทักษะคิดต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะคิดเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทักษะคิดนั้นรวมทั้งความรู้และความ รู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทักษะคิดเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทักษะคิดเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3 เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึง เหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านอื่นๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลด้วย

4 พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิง

จริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละ เพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่งคือ พฤติกรรมในสถานที่เขี้ยววนใจ หรือในสถานภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่ว เช่น การโกง สิ่งของ เงินทอง หรือคะแนนและการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงยอมงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดี และเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจ และสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น

14 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ขัตติยา กรรณสูต (ขัตติยา กรรณสูต, และคนอื่นๆ 2547 : 20 - 21) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ที่เชื่อว่า การบรรลุนิติภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองที่ว่า “ดี” หรือ “เลว” แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดคือ ขั้นที่หกของโคลเบอร์กตรงกับสิ่งที่นักปราชญ์ยอมรับว่าเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์ มิได้เจือ เหตุผลประเภทอื่นๆ เลย เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงจึงมีลักษณะเป็น เหตุผลสากลกว้างขวาง ไม่ขัดแย้ง และมีรากฐานจากความมีหลักการไม่เข้าข้างตนเองและเป็นอุดมคติ

โคลเบอร์ก ได้จำแนกพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ มี 6 ขั้น มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre - Conventional Level) หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้พบในเด็กอายุ 1 - 10 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) บุคคลจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย จะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไข ไม่พิจารณาถึงความหมายในคุณค่าของมนุษย์ เช่น ไม่กล้ายกยอกทรัพย์เพราะกลัวถูกตำรวจจับ หรือไม่กล้าหนีเรียนเพราะกลัวถูกครูตักเตือน เป็นต้น ในขั้นนี้พบในเด็กอายุ 2 - 7 ปี

ขั้นที่ 2 ในหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เป็นขั้นที่บุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น ต้องการแลกเปลี่ยนจากสิ่งที่ตนกระทำ

โดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่านามธรรม และไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม พบในเด็กที่มีอายุ 7 - 10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน เช่น ทำตามความคาดหวังของครอบครัว กลุ่ม เชื้อชาติ หรือ ทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลจะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่ม เพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม แต่ไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้น และผลที่ตามมาภายหลังในระดับนี้ บุคคลยังต้องการการควบคุมจากภายนอกอยู่ แต่ก็ยังนึกถึงจิตใจของผู้อื่นด้วย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา พบในผู้ที่มีอายุ 10 - 16 ปี ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) ในขั้นนี้ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวังอย่างเคร่งครัด พบในผู้ที่มีอายุ 10 - 13 ปี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในขั้นนี้บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวังอย่างเคร่งครัดพบในผู้ที่มีอายุ 13 - 16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post - Conventional Level) เป็นระดับที่ต้องตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า สิ่งใดสำคัญมากกว่ากันก็จะปฏิบัติตามนั้น มีหลักการของตนเองที่ถูกต้องและ หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นใช้หลักการทำตามข้อตกลงของสังคมและคำมั่นสัญญา (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ละเมิดผู้อื่น สามารถควบคุมใจตนเองได้เคารพตนเอง สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองได้ เช่น เกิดความละอายใจหรือภาคภูมิใจในการกระทำของตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจากภายนอกหรือบุคคลอื่นมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัว ผสมผสานมาตรฐานการยอมรับจากสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยพิจารณาถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ พบในบุคคลที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) เป็นจริยธรรมขั้นสูงสุดแสดงถึงการมีความรู้สากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลาย อันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน และความเกรงกลัวต่อบาปเป็นคติประจำใจ

ในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น 3 ระดับ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สามารถสรุปสาระสังเขปเป็นตาราง ดังนี้

เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น 3 ระดับ
ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษ (อายุ 2-7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (อายุ 7-10 ปี)	1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ 2-10 ปี)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ 10-13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (อายุ 13-16 ปี)	2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ 10-16 ปี)
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามข้อตกลงของสังคม และ คำมั่นสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 ยึดหลักอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ 16 ปีขึ้นไป)

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้น ไม่ใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และ บทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่างๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม การพัฒนาทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นเป็นไปตามขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปแต่ละขั้นถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาจากขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้นไป ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะใช้น้อยลงทุกที และถูกละทิ้งไปในที่สุด

ดังนั้น นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10–12 ปี และเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งอยู่ในระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ ในขั้นนี้บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวังอย่างเคร่งครัด เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีเทคนิคที่ใช้จึงควรกระตุ้นให้นักเรียนสำนึกถึงบทบาทและหน้าที่ของตนต่อสังคม

2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเสียสละ

2.1 ความหมายของความเสียสละ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่า ความเสียสละ หมายถึงผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น หรือผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความเสียสละไว้หลายท่าน ดังนี้

ดาเลย์ และแลทาเนย์ (บรรทม มณีโชติ 2530 : 24 , อ้างอิงจาก Darley and Latane 1963 : 377 - 383) ได้กล่าวถึงความเสียสละว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึงและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งด้านทรัพย์สิน สิ่งของ แรงกาย การพูด และการกระทำ รวมทั้งความสามารถทุกๆ ด้านที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงความสุขหรือความทุกข์ของตนเองอันเนื่องมาจากการช่วยเหลือผู้อื่น

บรรทม มณีโชติ (2530 : 25 - 26) ได้สรุปจริยธรรมด้านความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในพฤติกรรมต่อไปนี้

1 การให้ปัน หมายถึง การช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นในด้านทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน

2 การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม

3 ความมีน้ำใจ หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น

4 การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละทรัพย์สิน สิ่งของ และแรงงานของตน เท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่น

นริศรา ริชาร์ดสัน (2546 : 5) ให้ความหมายความเสียสละคือการให้สิ่งที่ตนมีอยู่ หรือสิ่งที่ตนเองได้รับให้แก่ครู เพื่อน ผู้อื่น และส่วนรวมด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความเสียสละเป็นการแสดงออกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวมมากกว่าเป็นประโยชน์ส่วนตน ได้แก่ การสละทรัพย์สิน สิ่งของ การเสียสละกำลังกาย การเสียสละสติปัญญา การเสียสละเวลา และการเสียสละความสุขสบาย

2.2 ความสำคัญของความเสียสละ

พระเทพวิมลโมลี (2528 : 42 - 44) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของคุณธรรมด้านความเสียสละไว้ดังนี้ ธรรมดาคนเราที่อยู่ในสังคมจะต้องรู้จักเป็นคนเสียสละ ในคราวที่ควรเสียสละจะต้องเป็นคนเสียสละให้ปันสิ่งของต่างๆ ของตนแก่คนที่ควรแบ่งปัน ซึ่งเป็นการแสดงน้ำใจเพื่อ ผูกมิตรไมตรี เพราะคำพังเพยว่า “บริวารมาเพราะน้ำใจมี บริวารหนีเพราะน้ำใจลด บริวารหมดเพราะน้ำใจแห้ง” และได้กล่าวถึงการเสียสละอารมณ์ไว้ว่า เป็นการชำระล้างมลทินในจิตใจของเราให้สะอาดปลอดโปร่งแจ่มใสทำให้เกิดความสุขใจในชีวิตประจำวัน การเสียสละอารมณ์ ขุนข้องหมองใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนที่ใช้ชีวิตเกือกก้าวอยู่กับความคิดที่สับสน วุ่นวายของโลกตลอดเวลาถ้าเก็บอารมณ์ขุนข้องไว้มากๆ จะทำให้จิตใจคนเราห่อเหี่ยวสมรรถภาพ เสียคุณภาพของความเป็นคนดี

3 เอกสารเกี่ยวกับคู่มือ

ในการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีคู่มือ เพราะคู่มือเป็นสิ่งที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำกิจกรรม มีวิธีการในการปฏิบัติ ดังนั้นผู้จัดทำจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือ ซึ่งจะได้นำเสนอสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้

3.1 ความหมายของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2535 77) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือ หมายถึง เอกสารหรือหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูใช้จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 127) ให้ความหมายของคู่มือว่า เป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหนังสือที่ให้แนวทางการปฏิบัติให้กับผู้ใช้ให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

จากพจนานุกรม เว็บสเตอร์ (Webster 1983 1097-1098) ให้ความหมายของคู่มือการสอนว่าคู่มือการสอนคือหนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักวิชา และใช้เป็นหลักการสอนระหว่างครูกับนักเรียน

จากความหมายของคู่มือ ดังกล่าวพอสรุปได้ว่า คู่มือเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อคู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3.2 ประเภทของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคนอื่น ๆ (2535 77) แบ่งคู่มือเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1 คู่มือการสอนหรือคู่มือการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนเช่น คู่มือการจัดประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือด้านการอบรมนักเรียนหน้าเสาธง คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

2 คู่มือหนังสือเรียน เป็นคู่มือที่จัดขึ้นควบคู่กับหนังสือเรียนที่เราต้องการอธิบายให้ใช้หนังสือเล่มนั้นให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือเรียน จึงมีลักษณะกึ่งแผนการสอนกึ่งคู่มือนักเรียน

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 127) อธิบายว่าโดยทั่วไป ๆ หนังสือ คู่มือที่พบกันมีอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1 คู่มือครู เป็นหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำให้แก่ครูเกี่ยวกับสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่าง ๆ ปกติใช้ควบคู่กับตำราเรียน

2 คู่มือเรียน คือ หนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับการทำรายวิชาที่เรียนปกติประกอบด้วย สาระ คำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหาหรือคำถาม ที่ว่างสำหรับเขียนคำตอบและการทดสอบ

3 คู่มือทั่วไป จัดเป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่านโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจ และสามารถที่จะดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

กรมวิชาการ (2538 3) กรมวิชาการได้จัดทำคู่มือการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมอาชีพการเรียนรู้ควบคู่การทำงานเป็นคู่มือจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน โรงเรียนในโครงการ นักเรียนในโครงการ หลักสูตร การลงทะเบียน แนวทางดำเนินงานในโรงเรียน การวิเคราะห์งาน การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินการเรียน บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นนั้น นายอนุชิต เชิงจำเนียร (2545 24) ได้ทำการศึกษาและสรุปได้ว่าคู่มือแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1 คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร จัดเป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับรายวิชาหนึ่งหรือระดับชั้นเรียนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อนวัตกรรม การเรียน การสอน เป็นต้น

2 คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ หรือคำอธิบายรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรง เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า คู่มือไม่ว่าจะเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมเป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคในการดำเนินการสอนหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

3.3 องค์ประกอบของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือนั้นมีส่วนประกอบที่สำคัญ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ ดังได้รวบรวมความเห็นของนักวิชาการไว้ต่อไปนี้

ปรีชา ช้างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 129) อธิบายองค์ประกอบของคู่มือไว้ดังนี้

- 1 คำชี้แจงการใช้คู่มือ
- 2 คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เป็นต้น
- 3 เนื้อหาสาระและกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ
- 4 ความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกหัดปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน
- 5 ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 6 แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) องค์ประกอบของคู่มือครู คู่มือครูควรประกอบด้วย รายละเอียดที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- 1 คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยปกติจะครอบคลุมถึง
 - 1 1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ
 - 1 2 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ
 - 1 3 วิธีการใช้
 - 1 4 คำแนะนำ
- 2 เนื้อหาสาระที่จะสอนปกติจะมีการให้เนื้อหาสาระพร้อมที่จะสอน โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบและอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่จะอ่าน
- 3 การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
 - 3 1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น
 - 3 2 การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัดและแบบปฏิบัติ
 - 3 3 ข้อสอบ คำเฉลย ฯลฯ
 - 3 4 การติดต่อประสานงานที่จำเป็น ฯลฯ
- 4 กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของคู่มือครูจำเป็นต้องให้ข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 4 1 คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน
 - 4 2 คำแนะนำและตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนที่จะให้การสอนบรรลุผล
 - 4 3 คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกปฏิบัติ และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน
 - 4 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งมักเกิดจะมาจากประสบการณ์ผู้เขียน ฯลฯ
- 5 การวัดและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะต้องให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการสอนอย่างครบถ้วน การวัดและการประเมินผลการสอนนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอนอีกองค์ประกอบหนึ่งที่คู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ เช่น
 - 5 1 เครื่องมือวัด
 - 5 2 วิธีวัดผล
 - 5 3 เกณฑ์การประเมินผล
- 6 ความรู้เสริม คู่มือที่ดีควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และสามารถคาดคะเนได้ว่าผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ของครูอันจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 7 ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เขียนคู่มือควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมาพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการดำเนินการในเรื่องนั้นๆ มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และจุดอ่อนในเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง การเป็นผู้มีประสบการณ์และสามารถนำเอกประสบการณ์เหล่านั้นมาช่วยผู้ใช้หรือผู้อ่านให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่าง

ราบรินไม่เกิดอุปสรรค ปัญหา นับว่าเป็นจุดเด่นของคู่มือ ผู้เขียนคู่มือครูที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คู่มือ จึงถือได้ว่าได้ทำหน้าที่ของผู้เขียนหนังสือที่ดี

8 แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ หนังสือที่ดีไม่ควรขาดการให้แหล่งอ้างอิงหรือแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการไปศึกษาค้นคว้าต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่มือครูนั้นเป็นหนังสือที่ใช้เป็นเป็นแนวทางในการสอน หากครูได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอน

จากความหมายและองค์ประกอบของคู่มือครู พบว่า คู่มือครูเป็นเรื่องที่เขียนให้สัมพันธ์โดยตรงกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร เพื่อให้ความรู้ แนวทาง และข้อเสนอแนะแก่ครูได้ปฏิบัติตาม

คู่มือทั่วไปเป็นเรื่องที่คนทั่วไปสนใจ และจะสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเองโดยให้ผู้ใช้ ผู้อ่านเข้าใจและสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากคู่มือครู

จากความหมายของ คำว่า “คู่มือ” ที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า “คู่มือ” หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติงานซึ่งอยู่ในรูปเอกสาร หรือหนังสือ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ที่นำไปใช้สามารถจะปฏิบัติตามให้สำเร็จลุล่วง ตามวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตั้งเป้าไว้ในเอกสารหรือหนังสือนั้นได้ โดยตนเองสำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมาย “คู่มือ” ไว้ว่าเป็นเอกสารซึ่งประกอบไปด้วย

- 1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนา
- 2 แนวทางในการจัดกิจกรรม
 - 2 1 เทคนิคที่ใช้
 - 2 2 ขั้นตอน
- 3 ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม
 - 3 1 ข้อควรปฏิบัติของครู
 - 3 2 ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน
- 4 การประเมินผล
- 5 ตารางสรุปการพัฒนา

3 4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของคู่มือที่ดี ไว้ดังนี้

บันลือ พุกพะวัน (2537 29 - 30) ได้ให้ความเห็นลักษณะของคู่มือที่ดีดังต่อไปนี้

- 1 สามารถช่วยให้ครูเข้าใจลักษณะเนื้อหาวิชา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะตอบได้กระจ่างและเด่นชัด เช่น การมองเห็นโครงร่างของงานทั้งหมด หรืออาจกล่าวอย่างย่อได้ว่าช่วยให้ครูเกิดมโนทัศน์กับงานที่จะสอน

2 ช่วยให้ผู้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนนั้นๆ ได้ดี โดยที่ผู้สามารถดัดแปลงยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นการให้แนวทางแบบบังคับ ดังนั้นแนวทางแห่งการเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถปฏิบัติได้คล่องตัว

3 กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้นๆ ว่าเด็กสนใจปฏิบัติได้จึงควรใช้

4 แนวการเขียน เน้นย้ำแนวทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง คือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่น มุ่งฝึกงานเป็นรายกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีแนวทางเมื่อได้แนวแล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคล เป็นต้น

5 ความแปลกใหม่ของกิจกรรมและวิธีสอน ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป มิได้มุ่งกระจายไปแนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวทางปฏิบัตินั้นๆ ต้องเป็นทางปฏิบัติได้และได้ผลด้วย หรือกล่าวง่ายๆ หนึ่งก็คือ พยายามสอดแทรกสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ละน้อยดีกว่าที่จะใช้วิธีใหม่ทีเดียว

6 ทั้งรูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวในการเขียนต้องคงรูปแบบและขั้นตอนโดยสม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้ การเปิดอ่าน ค้นคว้าอื่นๆ

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 57) ได้ให้ความหมายของลักษณะที่ดีของคู่มือดังนี้

1 สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะสอนได้อย่างกระชับชัดเจน มองเห็นโครงร่างของการสอนทั้งหมด

2 ช่วยให้ผู้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่างๆ ได้ดีโดยสามารถดัดแปลงและยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นแนวทางบังคับ ต้องเสนอแนะแนวทางโดยสามารถปฏิบัติงานได้คล่องขึ้น

3 กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้นๆ เด็กสนใจปฏิบัติได้ จึงควรเลือกใช้

4 แนวการเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ มีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่น มุ่งฝึกงานกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีแนวทางได้แนวทาง แล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคลต่อไป

5 ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป มิได้มุ่งกระจายให้แนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวปฏิบัตินั้นๆ ต้องเป็นการปฏิบัติได้และได้ผลด้วย

6 รูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวทางในการเขียนคงรูปแบบและขั้นตอน โดยสม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2542 : 159 - 160) ลักษณะของคู่มือที่ดีควรมีรายละเอียดดังนี้

1 ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนี้เป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้

2 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ได้ทำอะไรบ้าง

3 ควรมีส่วนน่าที่จูงใจผู้ให้ว่าคู่มือนี้จะช่วยผู้ให้ได้อย่างไร ทำอะไรบ้าง

4 ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ให้ในการใช้เครื่องมือ

5 ส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งจำเป็นในการดำเนินการ

6 ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

7 เนื้อหาสาระที่ให้นั้นควรมีความถูกต้องสามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

8 ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้คู่มือทำ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านหรือการปฏิบัติตามขั้นตอนที่เสนอแนะ และเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้คู่มือในการเขียนคำตอบรวมทั้งมีคำตอบและแนวทางในการตอบไว้ด้วย

9 ควรใช้เทคนิคต่างๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้สะดวก เช่น การจัดรูปเล่มขนาดการเลือกตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น

10 ควรให้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรม รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น

จากหลักการที่นักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ลักษณะของคู่มือที่ดีในการนำไปพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนนั้น จะต้องมึเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ชัดเจนและมีขั้นตอนในการปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมที่น่าสนใจ แปลกใหม่และอยู่ในความสนใจของนักเรียน ประกอบกับควรมีเทคนิคต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้นำไปปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องและที่สำคัญเนื้อหา วัตถุประสงค์ และเทคนิคควรมีการอ้างอิงและได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญด้านคู่มืออีกด้วย

4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนาความเสี่ยสละ

4.1 บทบาทสมมติ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 30 – 31) ได้กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออก เกิดความรู้สึก ความนึกคิดในการแสดงบทบาทของผู้อื่นที่ไม่ใช่ตนเองได้ทดลองหรือฝึกประสบการณ์ในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจในเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นมาจากความเป็นจริง การแสดงบทบาทสมมติจะให้ความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ยาวนานและลึกซึ้ง และมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักเรียนในการปรับ และแก้ไขปัญหาดต่างๆ ได้เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเหล่านั้นในเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจริงได้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนแต่ละคน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการสอน วิธีการนี้ยังมีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับกิจกรรมกลุ่ม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนแสดงตามธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของการใช้บทบาทสมมติ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 31)

1 เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึก พฤติกรรม การแสดงออกของผู้อื่น

2 เพื่อให้นักเรียนมีการปรับหรือเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3 เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ความรู้ในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

4 เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน ได้มีโอกาสแสดงออกและได้เรียนอย่างสนุกสนาน

5 เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น
ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติ

ทิตนา แคมมณี (วรวรรณีนี ราชสงฆ์ 2541 : 31 , อ้างอิงจาก ทิตนา แคมมณี 2519 42 - 43) กล่าวถึงกระบวนการในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หรือการใช้บทบาทสมมติแบบไม่ได้เตรียมบทไว้ลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1 **ขั้นเตรียมการ** แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1 1 การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

1 2 เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้นักเรียนแสดง

2 **ขั้นแสดง** แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

2 1 การอุ่นเครื่อง เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกับเรื่องที่จะเรียน ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้นักเรียนฟัง

2 2 การเลือกตัวผู้แสดง อาจเลือกบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบทบาทหรือบุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามก็ได้

2 3 การจัดฉากแสดง หลังจากที่ได้ผู้แสดงแล้วจึงจัดฉากแบบสมมติขึ้น เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจเป็นแบบง่ายๆ จนถึงแบบหรูหรา

2 4 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย มิฉะนั้นการอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2 5 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ครูต้องช่วยขจัดความตื่นเต้นความประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่างๆ

2 6 การแสดง การแสดงควรเป็นไปตามธรรมชาติไม่มีการขัดแย้งกัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

2 7 การดับบทการแสดง ควรมีการดับบทและหยุดการแสดงเมื่อ

2 7 1 การแสดงได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายได้

2 7 2 กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร ถ้าแสดงต่อไป

2 7 3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดการเข้าใจผิดบางประการ

2 7 4 การแสดงจบเรื่อง

3 **ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง** การวิเคราะห์ผลการแสดงมักเป็นไปในรูปของการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดง ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายเป็นไปในรูปใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจให้ผู้แสดงเปิดเผยความรู้สึกและเสนอแนวความคิดเห็นก่อนแล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น

4 **ขั้นแสดงเพิ่มเติม** กรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่พอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจมีการแสดงใหม่อีก

5 **ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป** หลักจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่วๆ ไป ซึ่งอาจมีการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอด

ประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ

ทิศนา แคมมณี (2522 : 41 - 42) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1 ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุการที่ผู้เรียนรู้ได้แสดงบทบาทต่างๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุที่ผลักดันให้แสดงพฤติกรรม ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่ตัดสินใจก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ

2 ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายความตึงเครียดที่ได้รับ ซึ่งไม่สามารถที่จะแสดงออกมาได้ การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้นๆ ออกมา

3 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้ทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

4 ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทอยู่นั้นจะมีการกระทำหรือการตัดสินใจให้เห็นถึงค่านิยมของตน

5 ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นตลอดจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6 ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกฝนการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลายๆ บทบาท เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจ และค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

7 ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจและแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจะต้องรู้จักคาดคะเนและคิดในหลายแง่ โดยใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ไขปัญหา

8 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น

9 ช่วยฝึกหัดผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน คือ รู้สึก คิด กระทำ

10 ช่วยพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้นในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม อาจมีปัญหาขัดแย้งกัน การฝึกให้เรียนรู้อยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแนวทาง นำไปสู่ความเข้าใจกัน และความสามัคคี

11 ช่วยให้ผู้รู้จักผู้เรียนอย่างลึกซึ้งขึ้น เมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมา

หลังจากการใช้บทบาทสมมติแล้ว ครูควรย้ำและทำความเข้าใจกับนักเรียนอีกครั้งหนึ่งว่า การแสดงที่ผ่านมาเป็นเพียงการแสดงบทบาทสมมติเท่านั้น เพราะนักเรียนบางคนอาจจะติดอยู่กับบทบาท สถานการณ์ และคำอธิบายของนักเรียนบางคนจนเกินไป อาจก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีเกิดขึ้น ครูจึงต้องชี้แจงและทำความเข้าใจให้ถูกต้องเสมอเมื่อเกิดเหตุการณ์ลักษณะประเภทนี้ขึ้น

4.2 สถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 35) ให้ความหมายของสถานการณ์จำลอง (Simulation Technique) เป็นกระบวนการในการสร้างรูปแบบของสถานการณ์จำลองแทนสถานการณ์จริง เพื่อศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

สำเริง เวชสุนทร (ศุภมาส เพชรสมบัติ 2540 : 29 , อ้างอิงจาก สำเริง เวชสุนทร 2533 : 18 - 19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือ การจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้น โดยจำลองมาจากสภาพที่เป็นจริง หรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็จริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ แสดงความเห็น หรือหาทางแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ การปฏิบัติเหล่านี้ผู้เรียนจะได้กระทำเหมือนว่าเขาอยู่ในสถานการณ์นั้นจริงๆ เป็นวิธีการฝึกที่ไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่ในสภาพที่เป็นอันตรายหรือได้รับความเสียหายใดๆ อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีโอกาสตัดสินใจเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา และเลือกหลักการหรือทฤษฎีมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลองเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนว่าได้อยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

ขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 36 - 37) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ระบบปัญหา ครูศึกษาและกำหนดสถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่จะพัฒนา โดยตั้งวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการสอน จากนั้นศึกษาระบบปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม วิเคราะห์และคัดเลือกปัญหาสำคัญที่ต้องการสอน แก่นักเรียน การพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อปัญหาที่ต้องการศึกษา ขั้นตอนนี้ช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ และมีแนวคิดในการวางเค้าโครงของสถานการณ์จำลองให้มีสวนใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ให้ตรงกับปัญหาจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาให้นักเรียน ขอบเขตของการนำไปใช้ใน

ห้องเรียน สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่จัดขึ้นจะมีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบสถานการณ์จำลอง ดำเนินการดังนี้

1 กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเฉพาะเจาะจงที่ระบุว่าสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นมุ่งสอนอะไรแก่นักเรียน เน้นเรื่องใดเป็นหลัก เนื้อหาความจริง มโนคติหรือทักษะ

2 การคัดเลือกสถานการณ์จำลองในชีวิตที่ต้องการนำมาจำลองไว้เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และทักษะตามที่ต้องการ

3 ออกแบบโครงสร้างทั่วไปของกิจกรรม มีรายละเอียด เช่น

3 1 บทบาทของผู้ร่วมกิจกรรม

3 2 เป้าหมายของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน

3 3 ขวสาร ข้อมูล ที่จำเป็น

3 4 ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้ร่วมกิจกรรม

3 5 ลำดับขั้นของเหตุการณ์

3 6 การจบของสถานการณ์จำลอง

3 7 สถานการณ์สิ่งแวดล้อม องค์ประกอบภายนอก

4 การสร้างและออกแบบวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวแทนอะไรในสถานการณ์จริง เช่น กระดาษแข็ง ตารางข้อมูล แผนภูมิกราฟ สถิติต่างๆ ใบบันทึกคะแนน บัตรคำสั่ง เหรียญ รูปภาพ เป็นต้น

5 การเขียนกฎเกณฑ์ กติกาของกิจกรรมการสอน โดยคำนึงขั้นตอนของกิจกรรมการเตรียมตัวของนักเรียน การอธิบายสื่อการสอนที่นำมาใช้เพื่ออะไร การเริ่มต้นของกิจกรรม ลำดับของเหตุการณ์ ข้อตกลง เงื่อนไขในแต่ละตอน กฎเกณฑ์ของการทำกิจกรรมร่วมกัน การระบุคะแนนที่ควรได้รับ

6 การทดลองใช้ ครูนำสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับเดียวกัน ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เพื่อปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการเบื้องต้นก่อนการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบและปรับปรุงคุณภาพของสถานการณ์จำลอง

ดำเนินการ 2 ประการ คือ

1 ลักษณะที่เป็นจริงของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นในแง่ของความตรงกับสถานการณ์จริง ความเข้าใจและความน่าเชื่อถือที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2 ความสามารถในการนำมาเล่น ในด้านของความยากง่าย ความสนุกสนาน ความเหมาะสม กับระดับความสามารถของนักเรียน

จากขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลองดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การสร้างสถานการณ์จำลองนั้น ต้องสำรวจปัญหา ก่อน กำหนดจุดประสงค์ เพื่อนำมาสร้างหรือออกแบบการสร้างสถานการณ์จำลอง โดยจะต้องมีการทดสอบปรับปรุงและหาคุณภาพด้วย

ขั้นตอนการใช้สร้างสถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 37 - 38) ได้จำแนกวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1 **ขั้นนำการสอน** เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน การเล่าเรื่องสรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ การแนะนำรูปแบบของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ความเข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจกับกฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ บทบาทของนักเรียนบางคน เป็นต้น

2 **ขั้นดำเนินกิจกรรม** นักเรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม เริ่มปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ในบทบาทหน้าที่ การศึกษาหาข้อมูลจากวัสดุอุปกรณ์ที่กำหนดให้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ การหาข้อมูลเพิ่มเติม การได้รับผลคะแนนตามกระบวนการแต่ละขั้นตอน การอภิปรายร่วมกัน การหาข้อตกลงและวิธีการ การกำหนดแผนงานดำเนินการ ในขั้นตอนนี้ครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ กำหนดกติกา กฎเกณฑ์ที่ใช้ การให้คะแนนตามคำถาม หรือผลที่ปรากฏออกมา ครูไม่ควรเข้าไปขัดหรือห้ามกระบวนการศึกษาของนักเรียน แต่ควรสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และอภิปรายผลในขั้นต่อไป

3 **ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล** เมื่อกิจกรรมสิ้นสุด ครูให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติตามกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของ กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์ กติกา การวางแผน เงื่อนไขที่นำมาใช้ การตัดสินใจ โอกาสของสิ่งที่จะเกิดขึ้น การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาร่วมกัน ครูควรเพิ่มเติมข้อสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อเสริมการอภิปรายในขั้นนี้ด้วย

4 **ขั้นการสรุปกิจกรรมการเรียนรู้** ถ้าครูได้สร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาเป็นตัวแทนของสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง สามารถดำเนินการสอนไปตามขั้นตอนที่กำหนดจะทำให้ให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมาก การสรุปจึงมักมุ่งในเรื่องของการบูรณาการ การเปรียบเทียบกับเนื้อหาของสิ่งที่เรารู้กับการดำเนินชีวิตจริง การประยุกต์เชื่อมโยงของเหตุการณ์จริงกับสถานการณ์จำลองให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

ประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 35) ประโยชน์การใช้สถานการณ์จำลองในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1 เป็นรูปแบบและกระบวนการที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาต่างๆ การรู้จักแสวงหาแหล่งข้อมูล การติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา การค้นพบ การวินิจฉัย การตัดสินใจ เป็นต้น

2 ช่วยสร้างความเข้าใจในการบูรณาการของระบบต่างๆ ในสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมได้ รู้จักการสัมภาษณ์ของความคิด ข้อมูลที่ได้รับและการเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

3 สามารถพัฒนาลักษณะนิสัยส่วนบุคคลได้ในเรื่องความรู้สึก ความพึงพอใจ การช่วยเหลือ การทำงานกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวดิกรรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและผู้อื่น

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนที่ดี ต้องมุ่งให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในสถานการณ์จริง แต่การสอนด้วยสถานการณ์จริงมีปัญหาและข้อจำกัดในเรื่องการลงทุน เวลา และเหตุการณ์ที่ต้องการ ดังนั้นการใช้สถานการณ์จำลองที่ครูจัดเตรียมไว้จะทำให้ นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมด้วยตนเอง ด้วยการฝึกฝนทักษะต่างๆ ทางสังคม ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะของการใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดวิเคราะห์วิวินิจฉัย และตัดสินใจด้วยตนเองตามคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง

4.3 กิจกรรมกลุ่ม

นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ยังอยู่ในวัยที่ชอบเคลื่อนไหว หากครูได้นำเกมมาจัดกิจกรรมและการสอนด้านพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มสลับ คือ จัดสลับกับกิจกรรมหลักที่ใช้เวลาสอนนานๆ เช่น สลับกับการอธิบายของครู สลับกับการอ่าน ค้นคว้ารายงาน หรือสลับกับการแบ่งกลุ่มปรึกษาหารือเป็นต้น

ทิตนา แคมมณี (2522 : 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า หมายถึง วิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มคนและกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพยายามศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน

และ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 163 – 166) แบ่งลำดับขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1 **ระยะการมีส่วนร่วม (Participation or Involvement stage)** ระยะนี้ผู้เรียนจะเข้ามามีส่วนร่วม ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 **ทางด้านร่างกาย (Physical Involvement)** คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning by Doing) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1 2 ทางด้านจิตใจ (Ego or Emotional Involvement) คือ การที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้นอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1 3 ทางด้านสติปัญญา (Intellectual or Mental involvement) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2 ระยะเวลาวิเคราะห์ (Analysis Stage) เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันที ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3 ระยะเวลาสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage) ระยะผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคนอื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งทำได้ 2 ลักษณะคือ

3 1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือพัฒนาตนเอง (Self Development) ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relation) หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3 2 การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหา (Problem – Solving) ต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดจนช่วยประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

4 ระยะเวลาประเมินผล (Evaluation Stage) ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลทางการเรียนของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชมรวมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

เนื่องจากเด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 เป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 10 – 12 ปี ซึ่งเด็กช่วงนี้มีวัยวุฒิพอที่จะสามารถแสดงออกความคิด และการตัดสินใจ รวมถึงสามารถแสดงออกถึงความเสียสละทรัพย์สินของ กำลังกาย สติปัญญา เวลา และความสุขสบายได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเทคนิคที่เหมาะสมในการใช้วัดระดับความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎี ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคกิจกรรมกลุ่ม

5 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 2 – 7) ได้กล่าวถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การ

สร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนของที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยกำหนดโครงสร้างเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3 ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2 สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2 1 ภาษาไทย
- 2 2 คณิตศาสตร์
- 2 3 วิทยาศาสตร์
- 2 4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2 5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2 6 ศิลปะ
- 2 7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2 8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้อง และสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติ ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของ ผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4 มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะ มาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

4 เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-2,000 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศไทย

วัชรินทร์ จีบเกตุ (2534 : 40 – 42) ได้ศึกษาผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสถียรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอิมทรมพรพรยอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองซึ่งใช้สถานการณ์จำลองมีความเสถียรสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งใช้ข้อสนเทศ

ภักทียา กฤษณะพันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย โดยให้นำคุณธรรม 4 ประการ คือ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความขยันหมั่นเพียร และการประหยัด มาจัดเป็นกิจกรรมเสริมแนวการจัดประสบการณ์ประจำวัน ในการวิจัยใช้การวิจัย

เชิงทดลอง แบบกลุ่มเปรียบเทียบ การสังเกตก่อน – หลังการทดลอง และติดตามผล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 10 คน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวที่เด็กแสดงออกด้วยการใช้แบบสังเกตได้ 2 ห้องเรียน ๆ ละ 5 คน แล้วสุ่มอีกครั้งด้วยวิธีการจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ไว้วัดด้วยช่วงเวลา ในการดำเนินการวิจัยนี้ กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมเสริมแผนการจัดประสบการณ์ปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ปกติ เท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณโดยการหาค่าร้อยละและค่ามัธยฐานเลขคณิตของความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ขณะทำกิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม) และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ในช่วงเวลา 3 ระยะ คือ ระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเสริมแผนการจัดประสบการณ์ปกติมีพฤติกรรม ก้าวร้าวลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอีกทั้งเมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นยังลดอยู่

พระพงษ์ เจริญพันธ์วงศ์ (2541 บทคัดย่อ) กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการ ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข ปัญหาการจัดกิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนกระสังพิทยาคม จำนวน 38 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นในความมุ่งหมายของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1 การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ครูอาจารย์สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดยในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครูมองหมายให้นักเรียนปฏิบัติได้มากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้าน ในการสอนเนื้อหาวิชาการในทุกรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน ปัญหาที่พบส่วนมากจะเกิดจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนบางส่วนไม่ได้ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร การสอดแทรกคุณธรรมด้านต่าง ๆ ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยาก เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2 การปลูกฝังจริยธรรมโดยตรง โรงเรียนได้ดำเนินการโดยการสอนรายวิชา ที่มีเนื้อหาด้านจริยธรรม มีการใช้สื่อการสอนเพื่อปลูกฝัง จริยธรรม มีการอบรมหน้าเสาธงโดยครูเวร และครูที่ปรึกษา มีการอบรมประจำสัปดาห์โดยคณะกรรมการงาน จริยธรรม เชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้การอบรมมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่น ๆ การจัดกิจกรรม

ค่ายพุทธบุตร แต่โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินการ นักเรียนบางส่วนยังไม่มี การปฏิบัติตนตามเป้าหมาย เนื่องจากสื่อจากภายนอกมีอิทธิพล เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีการลอกเลียนแบบในตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการให้คำแนะนำในการเลือกสื่อการเชิญวิทยากรมาให้การอบรมมากขึ้นและจัดสรรงบประมาณเพื่อเติม

3 การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกท่านและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรม ปัญหาสำคัญที่พบคือ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมไม่สามารถจัดได้ครบทุกระดับชั้น นักเรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดให้มีป้ายคำเตือน คำสาบานิต เพื่อปลูกฝังจริยธรรมด้านต่าง ๆ ขอความร่วมมือจากส่วนราชการ ชุมชน และวัด เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางในการแก้ปัญหาารวมกัน

นริศรา ริชาร์ดสัน (2546 : 78) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม ด้านความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 235 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียน แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนก็มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละไม่เหมาะสม

พัชรี คักดี (2547 : 54) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความเสียสละของนักเรียนที่มี แรงจูงใจต่างกันในการเข้าร่วมกิจกรรมยุวภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความเสียสละด้วยแผนกิจกรรมยุวภาษา มีความเสียสละหลังเข้าร่วม กิจกรรมยุวภาษาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมยุวภาษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

งานวิจัยต่างประเทศ

โรมานซ์ (วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ 2541 : 54 , อ้างอิงจาก Romane 1985 : 24 – 42) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 (ประถมศึกษาปีที่ 5) มี 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนได้

ริชาร์ด และคนอื่นๆ (วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ 2541 : 54 , อ้างอิงจาก Richards and others 1984 : 24 – 28) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผล

เชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการให้พัฒนาเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนในโรงเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

โฮลสทีล (Holstein 1976 51-61) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการแห่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชายหญิง อายุ 13 ปี จำนวน 53 คน แบบขวางยาว 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า เมื่ออายุ 13 ปี เด็กหญิงส่วนใหญ่มีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 ส่วนเด็กชายอยู่ในชั้นที่ 2 แต่เมื่อวัดอีกครั้งหนึ่งเมื่ออายุ 16 ปี วัยรุ่นชายส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 4 และหญิงอยู่ในชั้นที่ 3 - 5 ส่วนบิดามารดาซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 40 ปีเศษ ส่วนมากมีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 และ 5

เรสต์ (Rest 1979 17 -18) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับพัฒนาการทางจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 73 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน และนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางสติปัญญาปานกลาง เพศหญิงและเพศชายจำนวนเท่ากัน ผลการวิจัยพบว่า ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในระดับอื่น ๆ ไม่พบ

มาร์ติเนซและแมนูเอล (Martinez and Manuel 1982 3515) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Group Assertives Training) และกลุ่มที่ได้รับการบำบัดทางจิตเพื่อเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem Enhancement Group Therapy) ผลการศึกษาพบว่าทั้งสองกลุ่มสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ผลมากกว่า นอกจากนี้การฝึกทั้งสองวิธีมีผลต่อการลดระดับความวิตกกังวลการซึมเศร้า และความก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองกลุ่ม

อายลอน และโรเบิร์ตส์ (Ayllon and Roberts 1974 71-76) ได้ศึกษาวิธีการลดปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนและให้แสดงพฤติกรรมสนใจเรียนมากขึ้น โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบวินัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 5 ที่มีพฤติกรรมไม่มีระเบียบในชั้นเรียนโดยการก่อนชั้นเรียนและเพิ่มพฤติกรรมการอ่านด้วย

ลอนนอตตี (Lonnotti 1977 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติกับการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น และมีความเห็นใจต่อผู้อื่น โดยทำการทดลองกับนักเรียนอายุ 6 - 9 ปี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยบทบาทสมมติมีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 246 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 104 คน เป็นนักเรียนชาย 51 คน เป็นนักเรียนหญิง 53 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 71 คน เป็นนักเรียนชาย 44 คน เป็นนักเรียนหญิง 27 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 71 คน เป็นนักเรียนชาย 32 คน เป็นนักเรียนหญิง 39 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร

ระดับชั้น	ประชากร			
	ระดับชั้นแยกตามห้อง	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 4/1	21	14	35
	ประถมศึกษาปีที่ 4/2	15	20	35
	ประถมศึกษาปีที่ 4/3	15	19	34
ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 5/1	21	8	29
	ประถมศึกษาปีที่ 5/2	23	19	42
ประถมศึกษาปีที่ 6	ประถมศึกษาปีที่ 6/1	15	20	35
	ประถมศึกษาปีที่ 6/2	17	19	36
รวม		127	119	246

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับชั้น	กลุ่มตัวอย่าง			
	ห้องเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 4	4/1	21	14	35
ประถมศึกษาปีที่ 5	5/2	23	19	42
ประถมศึกษาปีที่ 6	6/1	15	20	35
รวม		59	53	112

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1 คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- 2 แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีรูปแบบชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้

2 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ในด้านความเสียสละของนักเรียน และการสร้างแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

3 สร้างแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยสร้างแบบสอบถามซึ่งมีข้อคำถามเกี่ยวกับความเสียสละแยกเป็น 5 ด้าน คือ ความเสียสละทรัพย์สินของ ความเสียสละกำลังกาย ความเสียสละสติปัญญา ความเสียสละเวลา และความเสียสละความสุขสบายส่วนตน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistent) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป รวมจำนวน 40 ข้อ

4 นำแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

ตัวอย่างแบบสอบถามความเสียสละ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสำคัญที่ตรงกับการปฏิบัติของท่าน (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความเสียสละทรัพย์สินของ						
1	นักเรียนให้เพื่อนยืมปากกา เมื่อเพื่อนลืมเอามา					
2	นักเรียนบริจาคหนังสือให้กับเด็กในชนบท					
ด้านสละกำลังกาย						
1	นักเรียนอาสาเป็นนักกีฬาเข้าแข่งขันกีฬานักเรียน					
2	เมื่อเห็นผู้อื่นถือของหนัก นักเรียนอาสาช่วยถือ					

เกณฑ์การให้คะแนนในการตอบมี 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	ได้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคู่มือพัฒนาความเสียสละ

2 สร้างคู่มือพัฒนา ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

3 นำคู่มือพัฒนาที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม เนื้อหา และวิธีการ จำนวน 3 ท่าน คือ

3 1 อาจารย์รุ่งโรจน์ แจ่มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ่มจันทร์

3 2 อาจารย์แสงจันทร์ ยิ่งสัมพันธ์เจริญ (การจัดการดูแลปฏิบัติตนคิด สาขาการจัดการการศึกษา) อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3 3 อาจารย์ประยูร วงศ์จันทร์หา (ศึกษาปริญญาธรรม 5) อาจารย์ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหาและเวลา

5 นำคู่มือพัฒนาที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยผู้วิจัยจะทำการทดลองทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 18 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการทดลอง

1 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2538 : 249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตาราง 3 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
E	T_1	X	T_2

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group) ที่ได้รับตัวแปรอิสระ X

X แทน ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำให้กับกลุ่มทดลอง

T_1 แทน การสอบก่อนในกลุ่มทดลอง

T_2 แทน การสอบหลังในกลุ่มทดลอง

2 วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

2 1 สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร ชั้นละ 1 ห้องเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 35 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 42 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 35 คน รวมทั้งสิ้น 112 คน เพื่อดำเนินการทดลอง

2 2 ดำเนินการใช้แบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2 3 ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง โดยคู่มือพัฒนาความเสียหายที่ใช้เป็นคู่มือพัฒนาความเสียหายชุดเดียวกัน

2 4 เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แล้วให้นักเรียนทำแบบสอบถามความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อีกครั้ง (Posttest) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม

2 5 นำแบบสอบถามความเสียหายมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ โดยวิธีทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2 ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือ จากอาจารย์ประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี เพื่อกำหนดวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3 ผู้วิจัยดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละกับนักเรียน โรงเรียนแจ่มจันทร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 112 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยวิจัยคือ ครูประจำชั้น แต่ละชั้นเรียนจัดกิจกรรมครั้งละ 2 ชั่วโมง รวม 3 ระดับชั้น เป็นจำนวน 18 ครั้ง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 6 สัปดาห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1 สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 123)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ
 s_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 s^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด โดยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน และแบ่งกลุ่มสูง – ต่ำ 25% และแทนค่าในสูตร t-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
 $\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
 $\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
 S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
 S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
 n_H แทน จำนวนคนในกลุ่มสูง
 n_L แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

3 สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 104)

3.2 เปรียบเทียบความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างระดับชั้น วิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว One - way ANOVA (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 104)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
t	แทน	การแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ 05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผล ผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในชั้นเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเสียสละ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างชั้นปี หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

การวิเคราะห์นี้ได้นำคะแนนความเสียสละจำแนกรายด้าน ที่ได้จากการวัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชั้นปี ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียสละจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละ (N = 35)

พฤติกรรมความเสียสละ แยกรายด้าน	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
เสียสละทรัพย์สินของ	27.20	5.55	42.80	3.15	-15.01*
เสียสละกำลังกาย	27.94	6.33	41.51	3.92	-1.91*
เสียสละสติปัญญา	20.80	5.61	29.20	3.22	-1.64*
เสียสละเวลา	16.51	4.90	25.02	2.02	-2.06*
เสียสละความสุขสบายส่วนตัว	20.20	6.48	29.62	3.07	-2.15*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 4 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเสียสละทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 27.20 ด้านเสียสละกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 27.94 ด้านเสียสละสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 20.80 ด้านเสียสละเวลา มีค่าเท่ากับ 16.51 ด้านเสียสละความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 20.20

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความเสียสละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเสียสละทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 42.80 ด้านเสียสละกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 41.51 ด้านเสียสละสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 29.20 ด้านเสียสละเวลา มีค่าเท่ากับ 25.02 ด้านเสียสละความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 29.62

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเสียสละของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเสียสละสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียสละจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละ (N = 42)

พฤติกรรมความเสียสละ แยกรายด้าน	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
เสียสละทรัพย์สินของ	31.39	5.96	36.47	2.41	-5.91*
เสียสละกำลังกาย	30.83	6.71	40.52	2.00	-9.63*
เสียสละสติปัญญา	22.97	5.53	28.16	2.08	-6.48*
เสียสละเวลา	15.76	3.87	25.11	1.68	-14.43*
เสียสละความสุขสบายส่วนตัว	21.80	4.98	28.45	2.27	-8.88*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 5 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเสียสละทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 31.39 ด้านเสียสละกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 30.83 ด้านเสียสละสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 22.97 ด้านเสียสละเวลา มีค่าเท่ากับ 15.76 ด้านเสียสละความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 21.80

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความเสียสละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเสียสละทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 36.47 ด้านเสียสละกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 40.52 ด้านเสียสละสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 28.16 ด้านเสียสละเวลา มีค่าเท่ากับ 25.11 ด้านเสียสละความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 28.45

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเสียสละของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเสียสละสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 6 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเครียดจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียด (N = 35)

พฤติกรรมความเครียด แยกรายด้าน	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
เครียดทรัพย์สินของ	33.25	6.78	41.74	3.10	- 8.10*
เครียดกำลังกาย	31.65	6.49	39.88	2.62	- 8.27*
เครียดสติปัญญา	24.45	4.57	27.62	3.01	- 5.27*
เครียดเวลา	18.77	3.82	24.51	2.28	- 8.50*
เครียดความสุขสบายส่วนตัว	23.37	5.57	27.74	2.76	- 4.69*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 6 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 33.25 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 31.65 ด้านเครียดสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 24.45 ด้านเครียดเวลา มีค่าเท่ากับ 18.77 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 23.37

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความเครียดของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านเครียดทรัพย์สินของ มีค่าเท่ากับ 41.74 ด้านเครียดกำลังกาย มีค่าเท่ากับ 39.88 ด้านเครียดสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 27.62 ด้านเครียดเวลา มีค่าเท่ากับ 24.51 ด้านเครียดความสุขสบายส่วนตัว มีค่าเท่ากับ 27.74

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความเครียดของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเครียดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเครียดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความเสียสละรวมทั้งฉบับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้น	N	ก่อนใช้คู่มือพัฒนา		หลังใช้คู่มือพัฒนา		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ประถมศึกษาปีที่ 4	35	112.67	24.79	168.17	12.43	-11.64*
ประถมศึกษาปีที่ 5	42	122.69	22.43	158.73	6.48	-10.99*
ประถมศึกษาปีที่ 6	35	130.91	23.45	161.51	9.59	-8.73*
รวม	112	122.09	-	162.80	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 7 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียสละรวมทั้งฉบับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 112.67 ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 122.69 ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 130.91 และคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น มีค่าเท่ากับ 122.09

หลังการใช้ คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คะแนนความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 168.17 ประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 158.73 ประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 161.51 และคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น มีค่าเท่ากับ 162.80

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีค่า 122.09 และ 162.80 นำมาคิดเป็นร้อยละเพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือ คือ 61.05 และ 81.40

นั่นคือ ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ 61/81 และความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างระดับชั้น หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

การวิเคราะห์นี้ ได้นำคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างระดับชั้น มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างกลุ่ม	8132.89	66	123.22	1.48	.08
ภายในกลุ่ม	3730.80	45	82.90		
รวม	11863.68	111			

จากตาราง 8 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เปรียบเทียบระหว่างระดับชั้น ระหว่างประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นั้น แสดงให้เห็นว่าไม่มีคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในชั้นเรียนใดที่มีความแตกต่างกัน

นั่นคือ ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละระดับชั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ครั้งนี้เป็นการวิจัย ซึ่งมีลำดับขั้นของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- 2 เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- 3 เพื่อเปรียบเทียบความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

สมมติฐานของการวิจัย

ความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 246 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 104 คน เป็นนักเรียนชาย 51 คน เป็นนักเรียนหญิง 53 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 71 คน เป็นนักเรียนชาย 44 คน เป็นนักเรียนหญิง 27 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 71 คน เป็นนักเรียนชาย 32 คน เป็นนักเรียนหญิง 39 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 จำนวน 35 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 5/2 จำนวน 42 คน และระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 6/1 จำนวน 35 คน รวมทั้งสิ้น 92 คน จำนวนทั้งสิ้น 112 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1 แบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม 5 ด้าน คือ ความเสี่ยสละทรัพย์สินของ ความเสี่ยสละกำลังกาย ความเสี่ยสละสติปัญญา ความเสี่ยสละเวลา และความเสี่ยสละความสุขสบายส่วนตน รวมทั้งหมด 40 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับ คือ 5 4 3 2 1 ตามลำดับ โดยให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทำแบบสอบถามก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 92

2 คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยสวนต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสี่ยสละ แนวทางในการจัดกิจกรรม ข้อปฏิบัติในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเสี่ยสละ การประเมินผล ตารางสรุปการพัฒนาความเสี่ยสละ ซึ่งกิจกรรมในคู่มือจะใช้เทคนิค คือ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง โดยกำหนดขั้นตอนดำเนินกิจกรรม คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละระดับชั้น ๆ ละ 6 ครั้ง รวมทุกระดับชั้น 18 ครั้ง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One Group Pretest – Posttest Design มีลำดับขั้น ดังนี้

- 1 ให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ทำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (Pretest)
- 2 ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวม 18 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์
- 3 เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แล้ว ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (Posttest) โดยใช้แบบวัดชุดเดิม
- 4 นำแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ทำแล้วมาตรวจให้คะแนน
- 5 นำคะแนนที่ได้จากการสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ t – test แบบ Dependent

2 เปรียบเทียบคะแนนความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ขั้นตอน ใช้การวิเคราะห์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

- 1 ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ 61/81
- 2 ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างกัน โดยหลังการใช้คู่มือนักเรียนมีความเสียหายสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05
- 3 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างระดับชั้นพบว่า ความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละระดับชั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เพื่อหาประสิทธิภาพของ คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และเปรียบเทียบความเสียหายของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยการ ใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนแจ่มจันทร์ เขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เด็กมีคะแนนความเสียหายโดยเฉลี่ยรวม และแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความเสียหายทรัพย์สินของ ด้านความเสียหายกำลังกาย ด้านความเสียหายสติปัญญา ด้านความเสียหายเวลา และด้านความเสียหายความสบายส่วนตน นั้นสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 และประสิทธิภาพของคู่มืออยู่ในเกณฑ์ 61/81 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สามารถนำมาส่งเสริมพฤติกรรมความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้เป็นอย่างดี โดยในคู่มือพัฒนาความเสียหายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค กิจกรรมกลุ่ม บทบาท

สมมติ และสถานการณ์จำลอง ซึ่งผลของการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพร จัปเกตุ (2534 40 - 42) ที่ได้ศึกษาผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสี่ยสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอิมทรมพรพรยอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองซึ่งใช้สถานการณ์จำลองมีความเสี่ยสละสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งใช้ข้อสนเทศและผลการวิจัยของพัชร ศักติ (2547 54) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนที่มีแรงจูงใจต่างกัน ในการเข้าร่วมกิจกรรมยูวกาชาดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความเสี่ยสละ ด้วยแผนกิจกรรมยูวกาชาด มีความเสี่ยสละหลังเข้าร่วมกิจกรรมยูวกาชาดสูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมยูวกาชาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของโรมานซ์ (วรวรรณินี ราชสงฆ์ 2541 54 , อ้างอิงจาก Romane 1985 24 - 42) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 (ประถมศึกษาปีที่ 5) มี 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนได้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ทิศนา แหมมณี (2546 14 - 15) ที่กล่าวถึงวิธีการสอนหรือพัฒนาจริยธรรมไว้ว่า ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้นได้โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อย ๆ และฝึกให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมด้วย เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นก็ได้ แต่สถานการณ์ควรมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงของผู้เรียน และควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่ของผู้เรียน และในระดับที่สูงกว่า การเสนอสถานการณ์ปัญหานั้น อาจใช้สื่อ เช่น ภาพ สไลด์ फिल्म สตรีป หรือวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาชัดเจนขึ้น นอกจากนั้นในการให้ผู้เรียนแสดงเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจและอภิปรายร่วมกันนั้น อาจนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และเทคนิคการอภิปรายกลุ่มแบบต่างๆ เข้ามาช่วยให้การอภิปรายมีประสิทธิภาพขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้

สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 2 – 7)

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้คู่มือพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถส่งเสริมพฤติกรรมความความเสี่ยสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้ เพราะการใช้กิจกรรมที่มีเทคนิคหลายรูปแบบ คือ สถานการณ์จำลอง กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นเทคนิคของการจัดกิจกรรมซึ่งเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในการดำเนินกิจกรรม นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ ไม่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนมีโอกาสได้แสดงออก ถึงพฤติกรรมและความคิดเห็นแก้ไขสิ่งต่างๆ ร่วมกัน รวมทั้งบทบาทของครูที่ต้องกระตุ้นตลอดจน สอดแทรกสาระความรู้ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเสี่ยสละและปฏิบัติตนเองให้มีความเสี่ยสละได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1 การจัดกิจกรรมให้นักเรียน ครูผู้สอนควรสอดแทรกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ลงไปในการกิจกรรมด้วยทุกครั้ง โดยการปรับเนื้อหาของกิจกรรมนั้นให้เหมาะสม
- 2 การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียน ครูต้องให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่จะกระตุ้นให้เด็กอยากรวมกิจกรรมมากขึ้น
- 3 ในการพัฒนาความเสี่ยสละ ควรจัดให้มีกิจกรรมหลายรูปแบบ และกิจกรรมนั้นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วม หลังจากทำกิจกรรมควรจัดให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในเรื่องเหล่านั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง
- 4 ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดกิจกรรมกลุ่ม และสามารถนำไปปรับใช้ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1 ควรทำวิจัยร่วมกันระหว่างที่บ้านและโรงเรียน ในการพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียน โดยให้นักเรียนนำไปฝึกที่บ้าน และติดตามดูว่าเป็นอย่างไร
- 2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรเลือกนักเรียนแต่ละระดับชั้น ที่อยู่ในช่วงชั้นที่ 2 มาเป็นกลุ่มทดลอง โดยไม่ต้องแยกชั้นปี และทำการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังภายในกลุ่ม
- 3 ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต
- 4 ควรมีการติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้วเพื่อดูความคงทนของพฤติกรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2529) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพฯ
กระทรวงศึกษาธิการ
- _____ (2538) คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ระดับประถมศึกษา กรุงเทพฯ
กระทรวงศึกษาธิการ
- _____ (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กรุงเทพฯ
กระทรวงศึกษาธิการ
- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542) การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ
ของเด็กไทยด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เสี่ยงละ มุ่งพัฒนา กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ
- โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541) พัฒนาการศึกษานี้ กรุงเทพฯ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ
ขัตติยา กรรณสูต , และคนอื่นๆ (2547) รายงานการวิจัยคุณธรรมพฤติกรรมความ ซื่อสัตย์ของ
คนไทย กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ป.ป.ช.)
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา
กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ทิศนา ขัมมณี (2546) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ พิมพ์
ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ เมธีพิปส์
- _____ (2522) คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- นริศรา ริชาร์ดสัน (2546) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละ ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
สารนิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ อัดสำเนา
- บรรทม มณีโชติ (2530) รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความ
และชนิดสถานการณ์ที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบ ปริญญาณีพนธ์ กศ.ม (การวัดผล
การศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อัดสำเนา
- บันลือ พุกกะวัน (2537) แนวการสอนสำเร็จรูป (คู่มือครูสอน ป. 5) ตามแนวการสอนแบบ
บูรณาการ กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- ประภาศรี สีหอำไพ (2540) พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2539) เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรีชา ช่างขวัญยืน (2542) เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระเทพวิมลโมลี (2528) จิตวิทยาความมั่นคง กรุงเทพมหานคร
- พระธรรมปิฎก (ป อ ปยุตโต) (2546) พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ 10
- พีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2541) การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัด
บุรีรัมย์ วิทยานิพนธ์ ศษ ม (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อุดรธานี
- พัชร ศักดิ์ (2547) การพัฒนาความเสถียรของนักเรียนที่มีแรงจูงใจต่างกันในการเข้าร่วม
กิจกรรมยวภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี
สังกัดกรุงเทพมหานคร สารนิพนธ์ กศ ม (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดรธานี
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542) ความรู้คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และ
การศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภักทิยา กฤษณะพันธุ์ (2540) ผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีต่อการลดพฤติกรรม
ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย วิทยานิพนธ์ ศษ ม (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อุดรธานี
- มารศรี จันทรมณี (2540) การศึกษาจริยธรรมของครูและนักเรียนประถมศึกษา วิทยานิพนธ์
กศ ม (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- เยาวพา เตชะคุปต์ (2542) การศึกษาปฐมวัย สำนักพิมพ์แม็ค กรุงเทพฯ
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ
สุวีริยาสาส์น
- วัชรพร จีบเกตุ (2534) ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสถียรของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัมรินทร์พรพรอันุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ ปรินิพนธ์
กศ ม (จิตวิทยาแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ อุดรธานี
- วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ (2541) การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแบบและการใช้บทบาท
สมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ปรินิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดรธานี

- ดักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2535) บทบาทของ กค ในทศวรรษหน้า กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู
- ศุภมาศ เพชรสมบัติ (2540) ผลของสถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมสร้างที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปริญญาโท กศ ม (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดรธานี
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546) 20 วิธีการจัดการเรียนรู้ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531) การบริหารกิจการนักเรียน กรุงเทพฯ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ สำนักนายกรัฐมนตรี
- เอกวุฒิ ไกรมาก (2541) การสร้างคู่มือครูในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชา ขางอุตสาหกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ปริญญาโท กศ ม (อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดรธานี
- Ayllon, and Roberts (1974) "Elementation Discipline Problem by Strengthening Academic Performance," Journal of Applied Behavior analysis
- Holstein, C B (1976) Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment a Longitudinal study of Male and Female "Child Development"
- Kohlberg, Lawrence (1967) Moral Development and Behavior New York Holt, Rinehart and Winston, Inc
- Lonnotti, Donald J (1977, August) "A Longitudinal Investigation of Role-Taking, Altruism And Empathy" Resources in Education (ERIC), 12-142
- Martinez and Manuel (1982) "A Comparison of Effectiveness of Group Assertive Training and Self – Esteem Enhancement Group Therapy in Decreasing Anxiety, Depression and Aggression While Concurrently in creasing Assertivess and Self-Esteem" Dissertation Abstracts International 42 3515-A , February, 1982
- Piaget, Jean (1960) The Moral Judgment of the Child Illinois The Free Press
- Rest R James (1979) Moral Judgment Related to Characteristics Unpublished Manuscripted, University of Minnesota

ภาคผนวก

คู่มือพัฒนาความความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเสียสละ

เพื่อพัฒนาความเสียสละของนักเรียน โดยพฤติกรรมที่แสดงออก คือ ความเสียสละ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเสียสละทรัพย์สินของ ด้านความเสียสละกำลังกาย ด้านความเสียสละสติปัญญา ด้านความเสียสละเวลา และด้านความเสียสละความสุขสบายสวนตน

หลักการและขอบข่ายการพัฒนาความเสียสละ

ความเสียสละ เป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติแล้วย่อมแสดงว่า ผู้นั้นมีลักษณะน้ำใจดี มีคุณธรรม มีไมตรีให้กับหมู่คณะ คนที่ขาดความเสียสละย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจ คับแคบไม่เห็นใจผู้อื่น คิดเบียดเบียนให้เขาเดือดร้อนโดยหาประโยชน์ในตนเพียงอย่างเดียว การที่จะเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเยาวชนไทย จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษา ที่จะอบรมขัดเกลา เยาวชน ให้เป็นผู้มีความประพฤติดี ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บท 1 หมวดทั่วไป มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (2542 : 5) ความเสียสละยังส่งผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ การได้รับ ไมตรีจิตจากบุคคลอื่น การเป็นที่เคารพนับถือของ คนอื่น และทำให้จิตใจเป็นสุข

แนวทางในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความ เสียสละ โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

1 สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยยกสถานการณ์จริงหรือเหตุการณ์ สมมติซึ่งใกล้เคียงกับเหตุการณ์จริงขึ้นให้เป็นปัญหาสำหรับให้นักเรียนรวมกันแก้ปัญหา และ อภิปรายร่วม

2 กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มซึ่งกิจกรรม กลุ่มจะเน้นการเล่น เกม และการละเล่น โดยเล่นเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้ฝึกความเสียสละในการเล่น เกมกลุ่ม และทำกิจกรรมกลุ่ม

3 บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการสอนเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งใน เรื่องความเสียสละ โดยครูสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมาให้เด็กแสดงออกตาม ที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออก ทั้งทางด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมา เป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้เรื่องความเสียสละ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะมีขั้นตอน และกำหนดเวลา ในแต่ละขั้นตอน โดยประมาณ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจ และมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสียสละ โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ ดำเนินไป และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับ ความเสียสละตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้คำชมเชยเด็กที่แสดงพฤติกรรมความ เสียสละขณะที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง พฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึก

ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม

1 ข้อควรปฏิบัติของครู ในการจัดกิจกรรมครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควร ปฏิบัติ ในการรวมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียน ว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การเสริมแรง หรือ แสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง กล่าวแสดงความรู้สึกชื่น ชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตและ บันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก และความรู้สึก

2 ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ในการรวมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้ เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบ และเป็นไป ตามกฎที่ตั้งไว้

การประเมินผล

ประเมินผลโดย แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงขั้นที่ 2 และการสังเกตจาก พฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึกของเด็กตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

ตารางสรุปการพัฒนาความเสียสละ

ประกอบด้วย

ตารางสรุปการพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	ความเสียสละ	วัตถุประสงค์	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
- ประถมศึกษา ปีที่ 4 - ประถมศึกษา ปีที่ 5	1	ทรัพย์สินของ - บริจาคเงิน - แลกเปลี่ยนเครื่องอุปโภค บริโภค	เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักความ เสียสละและรู้จักแบ่งปันสิ่งของ ให้ผู้อื่น	- แพนด้าฮีโร่ - ปันน้ำใจช่วยภัย สึนามิ	- กิจกรรม กลุ่ม - สถานการณ์ จำลอง	1 ชื่นนำ ผู้วิจัยสนทนา กับนักเรียนถึง วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม และอธิบายถึง วิธีการในการดำเนิน กิจกรรม
	2	กำลังกายและสติปัญญา - ช่วยถือสิ่งของ - ช่วยทำความสะอาด - ช่วยอธิบายเพิ่มพูนความรู้ - ช่วยค้นหาแนวทางที่ ถูกต้อง	เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักการ เสียสละกำลังกายช่วยเหลือ ผู้อื่นและพัฒนาพฤติกรรม ความเสียสละ	- ด้วยสองมือเธอ (1) - กล้องน้ำใจ (1)	- บทบาท สมมติ	2 ชื่นดำเนินการ ผู้วิจัย ดำเนินการกิจกรรมในครั้ง นั้น โดยให้นักเรียนมี ส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นและร่วมปฏิบัติ
	3	กำลังกายและสติปัญญา - ช่วยถือสิ่งของ - ช่วยทำความสะอาด - ช่วยอธิบายเพิ่มพูนความรู้ - ช่วยค้นหาแนวทางที่ ถูกต้อง	เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักการ เสียสละกำลังกายช่วยเหลือ ผู้อื่นและพัฒนาพฤติกรรม ความเสียสละ	- ด้วยสองมือเธอ (2) - กล้องน้ำใจ (2)	- สถานการณ์ จำลอง	3 ชื่นสรุป ผู้วิจัยร่วมกับ นักเรียนช่วยกันสรุปถึง ผลของกิจกรรมในครั้ง นั้นว่าเป็นอย่างไร รวมถึงหาวิธีการแก้ไข

4	เวลาและความสุขสบายส่วนตัว - พูดพอใจ ให้กำลังใจ - พูดชื่นชมแสดงความยินดี - นำเวลาพักผ่อนไปช่วยงานอื่น - สละที่นั่งให้ผู้อื่น	เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงข้อดีและข้อเสียของความเสียสละ	- ชื่นชมยินดี (1) - สุขใจให้เธอ (1)	- สถานการณ์จำลอง - บทบาทสมมติ	ปัญหาที่ถูกต้อง
5	เวลาและความสุขสบายส่วนตัว - พูดพอใจ ให้กำลังใจ - พูดชื่นชมแสดงความยินดี - นำเวลาพักผ่อนไปช่วยงานอื่น - สละที่นั่งให้ผู้อื่น	เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความเสียสละด้านเสียสละความสบายส่วนตัว	- ชื่นชมยินดี (2) - สุขใจให้เธอ (2)	- สถานการณ์จำลอง - บทบาทสมมติ	
6	สรุปความเสียสละทุกด้าน	เพื่อให้เด็กเรียนรู้ตระหนักถึงความเสียสละและพัฒนาพฤติกรรมความเสียสละในทุกด้าน	- ชื่นชมยินดี (3) - สุขใจให้เธอ (3)	- สถานการณ์จำลอง - บทบาทสมมติ	

หมายเหตุ จัดกิจกรรม 8 ครั้งต่อ 1 ห้องเรียน โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมเดียวกันทุกระดับชั้น

กิจกรรมที่ 1 แพนตาซีสิคราม

เวลาที่ใช้ 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

- 1 การช่วยเหลือ
- 2 การแสดงความเอื้ออาทร ความเสียสละทรัพย์สินของ
- 3 การชื่นชมยินดีในความดีของตนเองและผู้อื่น

จุดประสงค์

- 1 เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงผลดีของความเสียสละและความมีน้ำใจ
- 2 เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความช่วยเหลือ เอื้ออาทร ชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและผู้อื่น
- 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำของตนที่ได้แสดงความเสียสละทรัพย์สินของและความมีน้ำใจทำให้ผู้อื่นมีความสุข

แนวคิด

การให้ความช่วยเหลือแสดง เอื้ออาทร เสียสละทรัพย์สินของ และการชื่นชมยินดีในความดีงามของตนเองและผู้อื่นเป็นการแสดงความเสียสละและความมีน้ำใจที่ส่งผลให้ตนเองผู้อื่นและสังคมมีความสุข

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 สนทนาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของนักเรียนและโยงถึงการเล่นเกม

ขั้นดำเนินการ

- 2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 3 อธิบายกติกาการเล่นเกม “แพนตาซีสิคราม” และทบทวนความเข้าใจ
- 4 เล่นเกม “แพนตาซีสิคราม”
- 5 สัมภาษณ์ผู้สังเกตการณ์ตามประเด็นในใบงาน
- 6 สนทนากับนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้
 - 6 1 กลุ่มใดตอบภาพเสร็จก่อนเพื่อน
 - 6 2 กลุ่มใด/นักเรียนคนใดตอบภาพไม่เสร็จ
 - 6 3 ถามความรู้สึก / ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ
 - เหตุใดจึงตอบภาพสำเร็จ / ไม่สำเร็จ
 - มีใครส่งชิ้นส่วนของภาพให้บ้าง
 - ถ้าไม่มีใครให้ชิ้นส่วนภาพจะตอบภาพสำเร็จหรือไม่

- รู้สึกอย่างไรเมื่อต้องการขึ้นสวนภาพแล้วพูดไม่ได้หรือเพื่อนไม่ให้
- รู้สึกอย่างไรเมื่อได้รับขึ้นสวนภาพจากเพื่อน
- ถ้าเพื่อนสมาชิกในกลุ่มต่างไม่ให้ขึ้นสวน การต่อภาพจะสำเร็จหรือไม่เพราะเหตุใด

6.4 สนทนาโยงความสัมพันธ์การเล่นกับการแสดงความเสียสละ และความมีน้ำใจในประเด็นต่อไปนี้

- การเล่นเกม “แฟนตาซีสี่คราม” กับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันเหมือนกันอย่างไร
- ได้ข้อคิดใดจากการเล่นเกม
- จะนำข้อคิดนี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ขั้นสรุป

7 นักเรียนร่วมกันสรุป “ความเสียสละและการมีน้ำใจให้กันส่งผลให้ตนเอง ผู้อื่นและสังคมมีความสุข”

สื่อการจัดกิจกรรม

เกม “แฟนตาซีสี่คราม”

การวัดและประเมินผล

การสังเกต

- 1 การสนใจทำกิจกรรม
- 2 การสนทนาโต้ตอบ

เกม “แฟนตาซีสีคราม”

จุดประสงค์

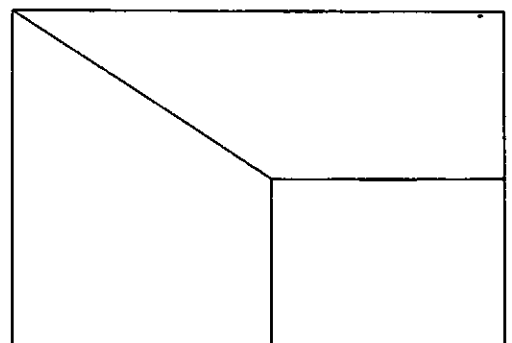
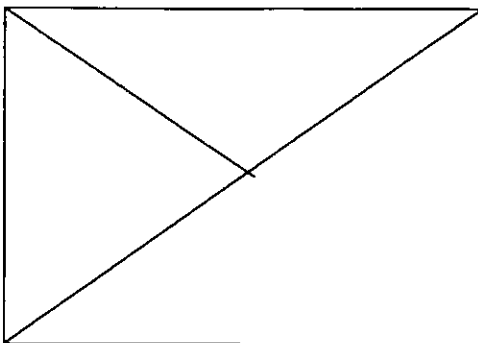
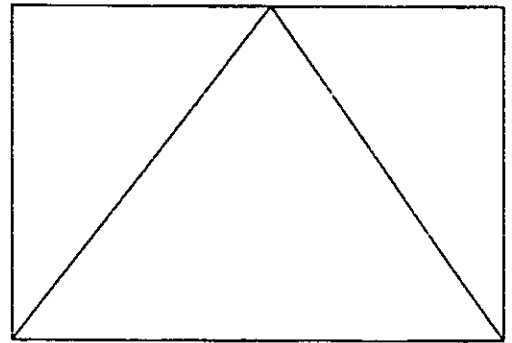
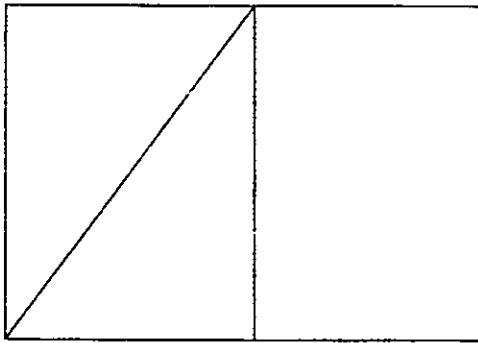
1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าในการแสดงความเสียสละและความมีน้ำใจ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกติกา
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน

จำนวนผู้เล่น กลุ่มละ 5 คน

สื่อและอุปกรณ์

ชุดภาพตัดต่อกลุ่มละ 1 ชุด (12 ชิ้น)

1. ใช้ภาพโปสเตอร์รูปต่าง ๆ จำนวน 4 ภาพ
2. ตัดภาพออกเป็นส่วน ๆ ให้ได้ขนาด 3×3 ดังตัวอย่าง ดังนี้

3. ผสมชิ้นส่วนที่ตัดแล้วใส่ซองซอง 1 ซอง
4. จำนวนซองเท่ากับจำนวนกลุ่มนักเรียน

กติกาการเล่น

1. ไม่พูด ไม่ส่งเสียงใด ๆ ทั้งสิ้น
2. ไม่ขอ ไม่หยิบของผู้อื่น
3. ให้ชิ้นส่วนภาพกับเพื่อนในกลุ่มได้
4. ไม่ลุกจากที่

วิธีการเล่น

- 1 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน นั่งเป็นวงที่พื้น 4 คนเล่นเกม อีก 1 คนเป็นผู้สังเกตการณ์
- 2 อธิบายกติกาและมอบบัตรงานแก่ผู้สังเกตการณ์
- 3 เล่นเกม
 - 3 1 แจกชุดภาพตัดต่อกลุ่มละ 1 ชุด รวมชิ้นส่วนทั้ง 4 ภาพไว้ด้วยกัน
 - 3 2 สมาชิกแต่ละกลุ่มหยิบภาพตัดต่อคนละ 3 ชิ้น
 - 3 3 สมาชิกแต่ละคนพยายามต่อภาพของตนเองโดยปฏิบัติตามกติกา
 - 3 4 สมาชิกทุกคนในกลุ่มต่อภาพเสร็จรอง "ไฮโย ๆ ๆ"
- 4 สมาชิกกลุ่มตรวจสอบผลสำเร็จของงาน เป็นเพราะแต่ละคนในกลุ่มเป็นคนที่มีความเสียสละและมีน้ำใจอย่างไร
- 5 นักเรียนบอกความเสียสละและความมีน้ำใจจำเป็นต้องมีในตัวนักเรียนทุกคนหรือไม่ เพราะเหตุใด

บัตรงาน

- คำชี้แจง ให้ผู้เล่นสังเกตการณ์ปฏิบัติตน ดังนี้
- 1 ไม่แสดงให้รู้ว่ากำลังสังเกตอะไร
 - 2 สังเกตการเล่นของเพื่อนสมาชิกกลุ่มดังนี้
 - 2 1 สมาชิกกลุ่มให้ความช่วยเหลือกันหรือไม่
 - 2 2 สมาชิกใดไม่ปฏิบัติตามกติกา
 - 2 3 เหตุใดกิจกรรมกลุ่มจึงเสร็จเร็วหรือช้า

กิจกรรมที่ 2 ปันน้ำใจช่วยภัยสึนามิ

เวลาที่ใช้ 40 – 60 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

- 1 การเสียสละทรัพย์สินของ
- 2 การช่วยเหลือผู้อื่น
- 3 การแบ่งปัน การให้
- 4 ความร่วมมือ

จุดประสงค์

- 1 สังเกตการณ์แสดงการช่วยเหลือ เอื้ออาทร เสียสละทรัพย์สินของและชื่นชมยินดีผู้อื่น
- 2 นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการทำของตนเองที่ได้แสดงความมีน้ำใจทำให้ผู้อื่นมีความสุข และเป็นการปลูกฝังน้ำใจให้เด็ก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 ครูนำนักเรียนร้องเพลง ปันน้ำใจ

เพลงปันน้ำใจ

เป็นอะไร จึงทำร้ายได้ทุกอย่าง	สิ่งกีดขวาง กวาดล้างกันทั้งสิ้น
กระชากใจ เพื่อนไทยทุกดวงทั้งแผ่นดิน	กับชาวร้าย เพื่อนสิ้นไปทุกอย่าง
*อาจเป็นความ วอดวายที่ได้เจอ	แต่เอาเถอะ เรื่องดีคงมีบ้าง
เกิดเจ็บตาย ทุกคนหนีไม่พ้นคงต้องเจอ	อยากบอกเธอว่าเราไม่ทิ้งกัน
รวมพลัง ปันน้ำใจ สู้เพื่อนไทยที่ย่ำแย่	อย่าหมดหวัง ท้อแท้ อยู่ตรงนั้น
จะแบ่งปัน จากหัวใจ ให้เพื่อนไทยไม่ซึมเศร้า	อย่ามัวเหงาม เรามีชีวิตอยู่ ต้องสู้ตาย
รวมพลัง ปันน้ำใจ ให้เพื่อนไทยที่ย่ำแย่	อย่าหมดหวัง ยอมแพ้ อยู่ตรงนั้น
คลื่นจะสูงสุดฟ้า รุนแรงมากกว่านี้	ต้องแพ้ใจคนไทยวันนี้มีสูงกว่า (*)

- 2 ครูและนักเรียนทบทวนพฤติกรรม และคุณค่าของความเสียสละและความมีน้ำใจ โดยให้แสดงความคิดเห็นแต่ละคน
- 3 แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 6 – 7 คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขาฯ กลุ่ม

ขั้นดำเนินการ

- 4 ครูแจกข่าวเกี่ยวกับผู้ประสบภัยสึนามิให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประธานอ่านข่าวให้สมาชิกฟัง

- 5 ให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย แสดงความเห็นในการให้ความช่วยเหลือตามประเด็น
ปัญหาตามสถานการณ์ที่ได้
- 6 ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกโดยให้ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มมารายงานการทำงาน

ขั้นสรุป

- 7 ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากการอภิปรายและแสดงความเห็นในการให้ความช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยสึนามิ

สื่อการจัดกิจกรรม

- 1 ภาพข่าวเกี่ยวกับภัยสึนามิ

การวัดและประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรม

- 1 การปฏิบัติงานของนักเรียนภายในกลุ่ม
- 2 ความช่วยเหลือ ความเสียสละและความมีน้ำใจในการทำงาน

กิจกรรมที่ 3 ด้วยสองมือเธอ

เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง (ครั้งละ 1 ชั่วโมง)

พฤติกรรมบ่งชี้

- 1 ความเสียสละกำลังกาย
- 2 ความรับผิดชอบในหน้าที่
- 3 การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับผลของการกระทำ

จุดประสงค์

- 1 นักเรียนเห็นความสำคัญของหน้าที่และความรับผิดชอบ
- 2 บอกประโยชน์ของการเสียสละกำลังกายและการปฏิบัติตามหน้าที่
- 3 เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในด้านความเสียสละและความรับผิดชอบในหน้าที่ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

แนวคิด

ถ้าเราตระหนักและเห็นความสำคัญของงานที่ปฏิบัติ ย่อมสามารถทำงานนั้นให้ประสบความสำเร็จได้ถึงแม้ว่างานนั้นจะยากเพียงใด

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 ครูชวนนักเรียนช่วยกันเล่าถึงงานบ้านที่นักเรียนช่วยกันทำที่บ้าน
- 2 ครูให้นักเรียนบอกถึงงานที่ชอบและไม่ชอบ สาเหตุที่ไม่ชอบ และจะทำงานที่ไม่ชอบให้สำเร็จได้อย่างไร

ขั้นดำเนินการ

- 3 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 – 6 คน แจกกระดาษให้นักเรียนเขียนกิจกรรมที่จะช่วยกันทำให้ชั้นเรียนโดยระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก พร้อมทั้งระบุประโยชน์ของแต่ละกิจกรรม
- 4 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอกิจกรรมที่ตนสนใจ
- 5 ให้นักเรียนเลือกกิจกรรมของเพื่อนกลุ่มอื่นมา 1 กิจกรรม นักเรียนอภิปรายความเหมือนและความต่างของกิจกรรม
- 6 ครูให้นักเรียนเสนอวิธีการที่จะทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ
- 7 ให้นักเรียนบันทึกการปฏิบัติงานในแบบปฏิบัติงาน (ใบงาน) นำกลับมาส่งในครั้งต่อไป

ขั้นสรุป

- 8 นักเรียนส่งใบบันทึกการปฏิบัติงาน

9 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการทำกิจกรรม

10 นักเรียนช่วยกันสรุปว่า "คนเราสามารถกระทำกิจกรรมที่ตนไม่ชอบได้ ถ้ากิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์"

วัดและประเมินผล

- 1 การอภิปราย เกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรม
- 2 การนำเสนอแนวทางการทำกิจกรรมที่ตนไม่ชอบ
- 3 การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
- 4 การบันทึกในแบบการปฏิบัติงาน

สื่อการจัดกิจกรรม

- 1 ใบงาน

ใบงาน

กิจกรรม “ด้วยสองมือเธอ”

ชื่อ

ชั้นประถมศึกษาปีที่

จงเติมข้อความหรือตอบคำถาม

- 1 ที่ผ่านมามีฉันคิดว่าฉันสามารถเสียสละตัวเองได้ในระดับ
☐ ดี ☐ ควรปรับปรุงแก้ไข
- 2 วันนี้ฉันเรียนรู้เกี่ยวกับ
- 3 ฉันรู้สึกต่อการเรียนรู้ในวันนี้ ดังนี้
- 4 ในสัปดาห์นี้ ฉันจะนำความรู้เกี่ยวกับความเสียสละไปใช้ในโอกาสใดบ้าง
 - 1) ผลที่ได้รับ
 - 2) ผลที่ได้รับ
 - 3) ผลที่ได้รับ
 - 4) ผลที่ได้รับ
 - 5) ผลที่ได้รับ
- 5 ข้อคิดที่ได้รับ

กิจกรรมที่ 4 กลองน้ำใจ

เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง (ครึ่งละ 1 ชั่วโมง)

พฤติกรรมบ่งชี้

- 1 การแนะนำและเสนอแนวคิด
- 2 การแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหากัน
- 3 การช่วยเหลือกัน การแสดงความเอื้อเฟื้อ สละทรัพยากรของ

จุดประสงค์

- 1 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความคิดเห็น วิธีการในการแก้ไขหรือวิธีการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ
- 2 เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมการแสดงความเสียสละด้านสติปัญญาของนักเรียน

แนวคิด

การเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ เสียสละ แบ่งปัน การกิจกรรมที่สร้างความสุขให้สังคม แต่วิธีการที่จะทำให้กิจกรรมดังกล่าวประสบความสำเร็จสูงสุดได้นั้น จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือรวมใจระหว่างคนในสังคม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 สนทนา / ยกกรณีตัวอย่าง / จากข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการช่วยเหลือกันของคนในสังคม

ขั้นดำเนินการ

- 2 ร่วมกันสนทนา อภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 - 2 1 วิธีการแสดงน้ำใจต่อผู้อื่น
 - 2 2 วิธีการช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ
 - 2 3 ผลดีของการแสดงน้ำใจ ฯลฯ
- 3 ครูเสนอกิจกรรม “กลองน้ำใจ” แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็น ดังนี้
 - 3 1 ผลดีที่ได้รับจากกลองน้ำใจ
 - 3 2 แนวปฏิบัติในห้องเรียน
 - 3 3 จุดประสงค์ของกิจกรรมกลองน้ำใจ
 - 3 4 กำหนดผู้รับผิดชอบ

4 ทำกิจกรรมกลองน้ำใจ

4 1 ทำกลอง / ภาชนะใส่ของ

4 2 ทำสมุดบันทึกผู้มีน้ำใจ – ผู้รับน้ำใจ

4 3 ดำเนินกิจกรรมกลองน้ำใจอย่างต่อเนื่อง

- กำหนดผู้รับผิดชอบ เช่น ผู้จัดบันทึก ผู้ดูแลสิ่งของ ฯลฯ
- ให้นักเรียนที่มีสิ่งของหรือเครื่องใช้สำหรับการเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนนำสิ่งของมาไว้ที่กลองน้ำใจ
- ผู้รับผิดชอบจัดบันทึกผู้ให้และผู้รับของ
- ครู / นักเรียน รวมกันยกย่องชมเชยผู้ที่มีน้ำใจ

ขั้นสรุป

5 เสนอผลการจัดกิจกรรม “กลองน้ำใจ”

6 อภิปราย สนทนา ความเป็นดีมีน้ำใจ ช่วยให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุขได้อย่างไร

7 จัดป้ายนิเทศ / ประกาศเกียรติคุณ ผู้มีน้ำใจในห้องเรียน

สื่อการจัดกิจกรรม

- 1 กลอง / ภาชนะ
- 2 สมุดบันทึก
- 3 ภาพ / ขาวเหตุการณ์ต่าง ๆ

การวัดและประเมินผล

- 1 การสังเกต
 - การอภิปราย แสดงความคิดเห็น
 - ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2 การตรวจผลงาน
 - สมุดบันทึก

แบบบันทึกสถิติความพึงพอใจ สละถึงของ ของนักเรียน
กิจกรรม “กล่องหัวใจ”

ที่	วัน เดือน ปี (ที่บริจาค)	ชื่อ – สกุล (ผู้บริจาค)	สิ่งของที่บริจาค (ระบุชื่อ/จำนวน)	ที่	วัน เดือน ปี (ที่รับบริจาค)	ชื่อ – สกุล (ผู้รับบริจาค)	สิ่งของที่รับ บริจาค (ระบุชื่อ/จำนวน)	หมายเหตุ
1				1				
2				2				
3				3				
4				4				
5				5				

หมายเหตุ - ตารางและรายละเอียดปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

- ควรทำแบบบันทึกไว้เป็นเล่มเพื่อความสะดวกต่อการบันทึกของนักเรียนและสังเกตสถิติของครู

กิจกรรมที่ 5 ชื่นชม ยินดี

เวลาที่ใช้ 3 ชั่วโมง (ครั้งละ 1 ชั่วโมง)

พฤติกรรมบ่งชี้

- 1 การปลอบโยนให้กำลังใจ
- 2 การช่วยเหลือ เอื้ออาทร
- 3 การชื่นชมยินดีในความดีงามของตนและผู้อื่น

จุดประสงค์

- 1 ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือให้กำลังใจ ปลอบโยนผู้อื่นและชื่นชม ยินดีกับผู้อื่น
- 2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนชื่นชมยินดีต่อความดีงามของตนเองและผู้อื่นด้วยความจริงใจ
- 3 ปลุกฝังให้ผู้เรียนเกิดความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว

แนวคิด

การเยยทอดประสบการณ์ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการแสดงความมีน้ำใจที่ตนเองได้รับ และเป็นผู้ให้ การบันทึกคุณงามความดี การยกย่องเชิดชูผู้มีน้ำใจ ย่อมเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแสดงความมีน้ำใจมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ให้และผู้รับมีความสุข สังคมมีความสุขร่มเย็น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 เล่ากรณีตัวอย่าง / เล่าข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ / ดูภาพ แล้วสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประเด็นดังนี้
 - 1 1 ข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น เกิดขึ้นจากสาเหตุใด
 - 1 2 ข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น ส่งผลกระทบต่อผู้ร่วมเหตุการณ์หรือสังคมอย่างไร
 - 1 3 สาเหตุหลักใหญ่ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เหล่านั้นคืออะไร โดยโยงให้เข้าประเด็นการขาดความเสียสละและความมีน้ำใจ
- 2 โยงเหตุการณ์ในข้อ 1 เปรียบเทียบเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในห้องเรียนที่แสดงถึงความเสียสละ ความเห็นแก่ตัว ความมีน้ำใจ ความไม่มีน้ำใจ ให้นักเรียนอภิปราย เช่น

ความเสียสละ	ความเห็นแก่ตัว
- แบ่งปันอุปกรณ์ให้เพื่อน	- ไม่ยอมทำเวร
- ช่วยเพื่อนทำเวร	- ไม่ช่วยครูยกของ
- ช่วยรดน้ำผักให้เพื่อน	- ไม่ให้เพื่อนยืมของใช้หรือของเล่น
- อธิบายการบ้านให้เพื่อนฟัง	- ไม่อธิบายการบ้านให้เพื่อนฟัง

ฯลฯ

ฯลฯ

ขั้นตอนการ

- 3 ครูเสนอกิจกรรม “ชื่นชม ยินดี” แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็น ดังนี้
 - 3 1 ผลดีของการดำเนินกิจกรรมต่อตนเองและผู้อื่น
 - 3 2 แนวปฏิบัติในห้องเรียน
- 4 ดำเนินกิจกรรมชื่นชม ยินดี
 - 4 1 ให้นักเรียนเล่าและบันทึกความเสียสละ ต่อตนเองและผู้อื่นที่ประทับใจ
 - 4 2 บันทึกเหตุการณ์ลงในสมุดประจำตัว
 - 4 3 บันทึกอย่างน้อยวันละ 1 เหตุการณ์
 - 4 4 แลกเปลี่ยนบันทึกให้เพื่อนอ่าน
- 5 อภิปราย / สนทนากิจกรรม

ขั้นสรุปผล

- 4 ครูนำเสนอบันทึกจากเหตุการณ์ในสมุดประจำวันของนักเรียน ผู้ที่มีความเสียสละ และมีน้ำใจในแต่ละห้อง ครู / นักเรียนร่วมช่วยชม ยินดีกับนักเรียนตัวอย่าง
- 5 นักเรียนสรุปผลของการแสดงความมีน้ำใจ ส่งผลให้ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสังคมเกิดความสงบสุข

สื่อการจัดกิจกรรม

- 1 ภาพ / ข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ
- 2 สมุดบันทึกประจำตัว

การวัดและประเมินผล

- 1 การสังเกต
 - ความสนใจในการรวมกิจกรรม
 - การอภิปราย
 - การแสดงความเสียสละและความมีน้ำใจ
- 2 การตรวจผลงาน
 - บันทึกความดีที่ชื่นใจ
 - การประกาศชื่นชม ยินดีแก่นักเรียนตัวอย่าง

กิจกรรมที่ 6 สุขใจให้เธอ

เวลาที่ใช้ 3 ชั่วโมง (ครั้งละ 1 ชั่วโมง)

พฤติกรรมบ่งชี้

- 1 เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
- 2 นำวิธีปฏิบัติของบุคคลตัวอย่างมาเป็นแนวทางในการทำความดี

จุดประสงค์

- 1 ฝึกให้นักเรียนซาบซึ้งในความดีของผู้อื่น
- 2 นำมาเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ
- 3 นักเรียนทำความดีโดยไม่คำนึงถึงความสุขหรือประโยชน์ส่วนตน

แนวคิด

การชื่นชมคุณความดีของผู้อื่นแล้วนำมาปฏิบัติ จะทำให้เราพัฒนายกระดับตนเองให้สูงขึ้น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 ครูอ่านประวัติและผลงานของบุคคลตัวอย่างที่เป็นที่รู้จักให้นักเรียนฟัง
- 2 ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลตัวอย่างเกี่ยวกับ
 - 2 1 ผลงานของบุคคลตัวอย่างคืออะไร
 - 2 2 แรงจูงใจในการทำความดีของบุคคลตัวอย่างคืออะไร
- 3 นักเรียนเขียนสรุปประโยชน์คุณความดีและแสดงความรู้สึกต่อบุคคลตัวอย่าง

ขั้นดำเนินการ

- 4 ให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ 15 – 20 บรรทัด ตามหัวข้อ “ฉันอยากเป็นคนดี บุคคลตัวอย่างของฉันหรือใคร ทำไมถึงอยากเป็นอย่างบุคคลตัวอย่าง” นำมาจัดเป็นตารางติดตามพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนเพื่อปฏิบัติจริง
- 5 ทำบันทึก “กิจกรรมการทำความดี”
- 6 บันทึกเหตุการณ์ลงในสมุดบันทึกอย่างน้อยวันละ 1 เหตุการณ์

ขั้นสรุป

- 7 ให้ประเมินตนเอง โดยเปรียบเทียบเหตุการณ์ตามความตั้งใจที่ระบุไว้ในเรียงความกับ “กิจกรรมการทำความดี” จากบันทึกของนักเรียน
- 8 นักเรียนเขียนสรุป แสดงความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ทำความดี ประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่ได้หวังผลตอบแทนส่งผลดีอย่างไร

สื่อการจัดกิจกรรม

- 1 ประวัติและผลงานบุคคลตัวอย่าง “ดต วิชัย สุริยุทธ”
- 2 สมุดบันทึกประจำวัน

การวัดและประเมินผล

- 1 การสังเกต
 - ความสนใจในการรวมกิจกรรม
 - การปฏิบัติงานของนักเรียน
- 2 การตรวจผลงาน
 - บันทึกกิจกรรมการทำความดี
 - รายการประเมินตนเอง

กิจกรรมการทำความดี

ชื่อ

ชั้น

ระหว่างวันที่

ถึงวันที่

วันที่	เวลา	กิจกรรม

1 ความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติ

2 ได้รับความชมเชยจากใครบ้าง

ดาบตำรวจวิชัย สุริยุทธ นักสู้ผู้สร้างป่า

ประวัติ

ด.ต. วิชัย สุริยุทธ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2489 ที่บ้านนาโนน (หมู่บ้านที่มีนาอยู่ในที่สูง) ไม่มีห้วยหนองคลองบึง และป่าละเมาะ มีแต่ความแห้งแล้ง สมัยนั้นเป็นตำบลลำไ้โขง แต่ปัจจุบันเป็นตำบลหนองไฮ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พ่อแม่ทำนา ฐานะทางบ้านยากจน เป็นลูกชายคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 7 คน ของพ่อปานและแม่ศรี สุริยุทธ แม่เสียชีวิตตั้งแต่ดาบตำรวจวิชัยยังเป็นเด็ก ปากกัดตีนถีบมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยต้องรับจ้างทำงานสารพัด ทั้งกรรมกรก่อสร้าง จับกัง แม้กระทั่งเป็นนักมวย ต่อยมวยเพื่อได้เงินรางวัลตามงานวัด อาบเหงื่อเอาแรงเข้าแลกเพื่อให้ได้เงินมาซื้อข้าวให้ น้อง ๆ

บางครั้งก็รับจ้างทำไร่ข้าวโพด รับจ้างขึ้นต้นไม้จนได้วิชาช่างติดตัวมาจนทุกวันนี้ ต่อมาได้เรียนจนจบชั้น ม.ศ. 3 ที่โรงเรียนอุทุมพรพิสัยศรีสะเกษวิทยาลัยก็มาเป็นลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งพนักงานวิทยุ ที่ว่าการอำเภอปรังคัง จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับเงินเดือน เดือนละ 450 บาท ต่อมาได้สอบเข้าโรงเรียนพลตำรวจ 2 จังหวัดนครราชสีมาในปี พ.ศ. 2508 และเริ่มรับราชการตำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2511 ประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ในตำแหน่งลูกแถว ต่อมาในปี 2513 ย้ายมาประจำ สภ.อ.ปรังคัง ในตำแหน่งธุรการงานสอบสวนจนถึงปัจจุบัน

แรงบันดาลใจสู่คนปลูกต้นไม้

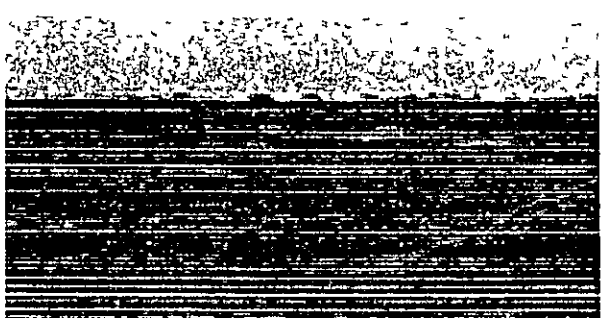
หลังจากได้เข้าร่วมอบรมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เมื่อ พ.ศ. 2530 ที่เน้นเรื่องความสงบสุขของชาวบ้าน และเศรษฐกิจพอเพียง ในการอบรมมีการฉายวิดีโอเรื่อง คุรุบ้านนอก ชาวเกาหลี ยอดหญิงนักพัฒนา ยอดชายชาดวัน ซึ่งนำมาเผยแพร่และให้เสียงภาษาไทย โดยอาจารย์ภาณุ พินเนียบ ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในเกาหลี

การอบรมครั้งนั้นมีการนำเสนอโครงการชุมชนชีวิตใหม่ เน้นเชิดชูคนดีที่เสียสละเวลาเพื่อส่วนรวม โดยเริ่มต้นที่ตัวเอง ไม่เรียกร้องความช่วยเหลือจากใคร โดยเฉพาะสอนตามแนวคิดที่ว่า เราต้องขยันอย่างฉลาดและต้องปราศจากอบายมุข เราต้องพึ่งตนเองให้ได้อย่างมีศักดิ์ศรีโดยไม่

เบียดเบียนใคร ความทุกข์ของเพื่อนบ้าน คือ ภารกิจที่เราต้องร่วมกันแก้ไข เมื่อเรามีเพื่อนบ้านก็ไม่ต้องมีรั้วบ้าน การทำงานหนักคือดอกไม้ของชีวิต

นอกจากนี้ยังได้ฟังเพลงคุณจันทร์แรม ศิริคำพู แห่งแม่สาย แต่งโดยคุณพินชนวน อโคกตระกูลทำให้ดาบตำรวจวิชัยได้แง่คิดว่า ผู้หญิงตัวเล็ก ๆ อายุน้อยนิด ความรู้ก็ไม่มากแต่มีอุดมการณ์อันยิ่งใหญ่ถึง 4 อย่างอันได้แก่ ครูไม่อยากเห็นคนไม่รู้หนังสือ ครูไม่อยากเห็นคนคือสินค้า ครูไม่อยากเห็นคนต้องติดยา ครูไม่อยากเห็นคนเป็นโสเภณี เราเองก็ควรทำอะไรให้สังคมบ้าง

จุดเริ่มต้นของคนปลูกต้นไม้

	เนื่องจากอำเภอปรางค์กู่เป็นอำเภอที่ยากจนที่สุดในจังหวัดศรีสะเกษผืนดินมีแต่ความแห้งแล้ง 4 โครงการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะเพื่อส่วนรวมจึงเกิดขึ้น คือ 1 รมรงค์ปลูกต้นยางนา เพื่อเอาไว้สร้างบ้านเรือน
2 รมรงค์ปลูกต้นตาล ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสารพัดประโยชน์ใช้ได้ทั้งต้น ก้าน ใบ ลูก รวมทั้งจวกตาลและคอตาลด้วย ต้นตาลปลูกลงง่ายและทนทาน ไม่ได้โตช้าอย่างที่คิดกัน 3 รมรงค์ปลูกต้นคูณ ซึ่งเป็นต้นประจำภาคอีสานและประจำชาติไทย ดอกเหลืองอร่ามบานสะพรั่งตลอดหน้าแล้ง ต้นคูณเป็นต้นไม้มงคล ลำต้นสามารถนำไปทำเฟอร์นิเจอร์ได้ 4 รมรงค์ให้เปลี่ยนการทำนาปีเป็นไร่นาสวนผสม เพราะทำนาปีมีแต่หนี้กับพัง ทำนาปรังมีแต่พังกับหนี้ ถ้าทำทั้งนาปีและนาปรังก็มีแต่หนี้ก้อนโตนี้ ชวบ้านควรเปลี่ยนวิถีชีวิตจากทำนาปีมาทำไร่นาสวนผสมแทน	

ดาบตำรวจวิชัยได้รณรงค์ให้ชาวปรางค์กู่ด้วยโครงการดังกล่าวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน และเมื่อ 4 กรกฎาคม 2543 ประชาคมอำเภอปรางค์กู่ทั้ง 10 ตำบลได้พร้อมในกันลงมติให้ใช้ 4 โครงการนี้เป็นคำขวัญของอำเภอปรางค์กู่ที่ว่า “ปรางค์กู่อยู่ในปายางกลางดงตาล บานสะพรั่งดอกคูณ บริบูรณ์ไร่นาสวนผสม”

กระบวนการปลูกต้นไม้

กว่า 18 ปี ที่ดาบตำรวจวิชัย เริ่มลงมือปลูกต้นไม้ เหมือนเป็นหน้าที่ที่ต้องทำทุกวัน บางคนว่าบ้า บางคนว่าเพี้ยน แต่คำพูดเหล่านี้ไม่ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของดาบตำรวจวิชัยที่ยังคงดำเนินต่อไป ทุกเช้าดาบตำรวจวิชัยออกจากบ้านตั้งแต่ตีห้ากว่า ๆ เอาเมล็ดตาล เมล็ดพันธุ์ไม้สูงปุย ใส่ท้ายรถมอเตอร์ไซด์ตระเวนไปเรื่อย ๆ	
--	--

แม้ฝนตกก็ยังไป เมื่อถึงเวลาก็กลับมาอาบน้ำแต่งตัว ไปทำงาน หลังเลิกงานก็ไปอีก ยิ่งถ้ารู้ว่าที่ไหนลอกคลอง ขุดบึง ถมที่ จะไปทันที เพราะการขุดคลองต้องล้วงดินขึ้นมา ดินมันจะไปร่ง

เอาแต่เมล็ดไปหยอดมันก็ขึ้นของมันเอง และปลูกทุกแห่งในที่สาธารณะตามถนนหนทาง วัด ป่าช้า ไรนา ปลูกในผืนดินที่ไม่ใช่ของเขา หลายคนเขาว่าบ้าก็ไม่ว่าใครจะคิดอย่างไร ทำเป็นกิจวัตรตลอด 18 ปีที่ผ่านมา ไม่มีใครรังแกไม่มีใครบังคับ วันไหนไม่ได้ปลูกต้นไม้ก็เหมือนพระไม่ได้ออกบิณฑบาต จนปัจจุบันปลูกต้นไม้ไปแล้วกว่า 2 ล้านต้น

อุปสรรค

ช่วงแรกเริ่มปลูกต้นไม้ชาวบ้านไม่ค่อยรู้เรื่องและไม่เข้าใจ เผาฟาง หรือจุดไฟเพื่อจับหนูนาгин ทำให้เกิดปัญหาไฟลามทุ่ง จนทำให้ต้นไม้ที่ดาบตำรวจวิชัยปลูกไว้ต้องตาย นอกจากนี้ชาวบ้านบางคนคิดว่าดาบวิชัยปลูกต้นไม้กลั๊วของเขามากเกินไป เลยไปหาต้นยูคาลิปตัสมาปลูกทับ ต้นตาลมันเลยไม่ขึ้น แม้จะเจ็บใจอยู่บ้างแต่ไม่เคยท้อแท้และจะปลูกต่อไปเพราะมันใจว่า พอต้นตาลโตขึ้น ชาวบ้านจะได้ใช้ประโยชน์ จนเดี๋ยวนี้ก็เห็นกันแล้ว ชาวบ้านเอาตาลที่ปลูกไปทำรั้วบ้าน ดอกเปิดดอกโก ทำไม้กวาดขาย ทั้งลูกตาล ขนมตาล ๆ สารพัดจะขายได้ ซึ่งก็เริ่มจากคนบ้านอย่างดาบตำรวจวิชัย

ในสวนของครอบครัวก็ไม่ว่าอะไร แต่สั่งว่าต้องกลับก่อนตะวันตกดิน เพราะเป็นห่วงเรื่องอุบัติเหตุ ลูก ๆ เมื่อตอนยังเล็กก็ยังไม่เข้าใจ บางครั้งก็ไปปลูกต้นไม้หน้าโรงเรียน เพื่อน ๆ ก็ล้อลูก ๆ ก็อายและพากันต่อว่าพ่อ ก็ได้แต่บอกลูก ๆ ว่า “ตอนนี้ลูกยังเด็ก วันนี้พ่อพูดอย่างไรก็คงยังไม่เข้าใจ ไว้ลูกโตขึ้นก็จะรู้และเข้าใจเอง”

ผลแห่งความพยายาม

ต้นไม้กว่า 2 ล้านต้น ได้เปลี่ยนอำเภอปรังคฤ์ จังหวัดศรีสะเกษ จากที่เคยเป็นดินแดนแห่งแล้งกันดารให้กลับกลายเป็นอำเภอที่เขียวขจีด้วยต้นไม้ นานาชนิด คือ ต้นตาล ถู่น ถ่อน ยางนา แด และต้นขี้เหล็ก ดอกผลแห่งการลงแรงปลูกต้นไม้ อดทนต่อเสียงระงมดังกล่าว่าหาว่า “บ้า บ้า” เรี่ยวแรงที่เจือจอบฟันดินแห่งแล้ง บรรจงโรยเมล็ดพันธุ์จากปลายนิ้วเฝ้าดูต้นกล้าค่อย ๆ เติบโตใหญ่ เขียวชอุ่มไปทั่วทั้งอำเภอ

ปรางกูร วันนี้ชาวบ้านทั้ง 10 ตำบล ได้
พร้อมใจกันลงมติ จากการที่เห็นถึงพลัง
ความตั้งใจที่ไม่มีวันมอดของเขา โดยนำสิ่ง
ที่เขาทำมาตลอดเวลา 18 ปี เป็นคำขวัญ
ประจำอำเภอ

อุดมการณ์

การสร้างฐานะตนเอง คือ การสร้างฐานะของชาติ เราต้องพึ่งตัวเองอย่างมีศักดิ์ศรี ต้อง
ขยันอย่างฉลาดและปราศจากอบายมุข เมื่อเห็นเพื่อนบ้านเป็นทุกข์เป็นภารกิจที่เราต้องร่วมกัน
แก้ไข

แนวคิดปรัชญาสิ่งแวดล้อม

การปลูกต้นไม้เป็นการทำบุญที่ยั่งยืนกว่า และช่วยเหลือทุกคนได้ชั่วลูกชั่วหลาน เราจะคืน
ธรรมชาติสู่แผ่นดิน เกื้อกูล อาศัยซึ่งกันและกัน โลกของวัตถุเป็นสิ่งสมมติขึ้นทั้งนั้น ความสุขที่
แท้จริงขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และรู้จักเคารพธรรมชาติ จะปลูกต้นไม้ ปลูกไปเรื่อย ๆ ปลูกจนกว่าจะ
ตาย

แนวคิด

ดาบตำรวจวิชัยยึดหลักที่ว่า ทำเพื่อความสุขของคนอื่น ทำให้คนที่ไม่รู้ ทำให้คนที่เสีย
โอกาสและจะปลูกต้นไม้ไปเรื่อย ๆ ทุกวันนี้ไม่ได้ปลูกแต่ต้นยางนา คุณ ดาล เท่านั้น ยังปลูกขี้เหล็ก
สะเดากระถิน ตะไคร้ โตแล้วให้ดอกออกผลแก่ชาวบ้าน ใครจะกินก็มาเก็บเอา บางคนเก็บเอาไป
ขายส่งลูกเรียนเห็นแล้วก็ชื่นใจ มีความสุขทุกขั้นตอน ตั้งแต่เอาเมล็ดพันธุ์ใส่ถุง แบกจอบ หิ้วขึ้น
มอเตอร์ไซด์ขี่ไปปลูกจนเสร็จสิ้นกระบวนการ จึงตั้งใจปลูกต้นไม้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าชีวิตจะหาไม่
จะพัฒนาใครเขาต้องพัฒนาตัวเราก่อน เพื่อให้ชุมชนนำไปเป็นตัวอย่าง ที่เลือกปลูกต้นไม้เพราะให้เรา
พึ่งตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีโดยไม่เบียดเบียนใคร ขอให้มีความขยันอย่างฉลาด ไม่ซ่องแะอบายมุข
เป็นภารกิจที่ต้องร่วมกันแก้ไขเราก็จะมีเพื่อนบ้านที่ดี

ใครจะพูดอย่างไรก็ช่าง ในใจรู้ว่าดีก็พอแล้ว เมื่อเห็นเพื่อนบ้านเป็นทุกข์ นั่นคือภารกิจที่
ต้องร่วมกันแก้ไข เมื่อมีเพื่อนบ้านที่ดีก็ไม่ต้องทำร้ายบ้าน ในอดีตถิ่นที่อยู่โจรผู้ร้ายชุกชุมมาก มา
แล้วเผ่า ขโมยวัวควาย พอเริ่มให้แนวคิดพออยู่พอกินให้กับชาวบ้าน ตอนนี้แม่ค้าในตลาดมาเก็บ
ยอดขี้เหล็กไปแกงขายอยู่บ่อยไป ถ้าคนเรายังมองไม่เห็นความงดงามของธรรมชาติเพียงมองต้นไม้
ปล่อยให้ความคิดล่องลอยไปก็จะได้อะไรเพิ่มเข้ามาในชีวิตอีกมากมาย สำหรับคนที่เริ่มท้อใจในสิ่งที่
เริ่มต้นลงแรงจากการงานอาชีพอาจมีบางคำพูดที่เชือดเฉือนหัวใจให้พื้บเล็กเท่าปลายก้อย ก็ควร
ระลึกเสมอว่า ทำดีแล้วย่อมเกิดมรรคผลก็ทำต่อไปอย่าไปท้อแท้กาลเวลา

พิสูจน์ได้ จงมีความสุขในสิ่งที่ทำ ไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ

แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

คำแนะนำ แบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ฉบับนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตรงตามความเป็นจริง

1 เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2 ศึกษาในระดับชั้น

☐ ประถมศึกษาปีที่ 4

☐ ประถมศึกษาปีที่ 5

☐ ประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเสียสละ

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสำคัญที่ตรงกับการปฏิบัติของท่านว่าข้อความหรือคุณลักษณะนั้นเป็นคุณลักษณะด้านความเสียสละของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	<u>ด้านความเสียสละทรัพย์สินของ</u>					
1	นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เมื่อเพื่อนลืมไม่ได้นำมา					
2	นักเรียนให้ของขวัญคุณพ่อ คุณแม่และเพื่อน ๆ ด้วยความเต็มใจ					
3	นักเรียนนำหนังสือที่อ่านแล้วมาบริจาคให้กับเด็กในชนบท					
4	นักเรียนบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย					
5	นักเรียนนำเสื้อผ้าที่ไม่ใช้แล้วไปบริจาคให้ผู้ยากไร้					
6	นักเรียนแบ่งปันอาหารให้แมวหรือสุนัขจรจัด					
7	นักเรียนเต็มใจรวบรวมเงินเพื่อใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียน					
8	นักเรียนบริจาคเงินทำบุญทางศาสนาในโอกาสต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ					
9	นักเรียนเห็นด้วยกับโครงการบริจาคเลือดให้กับสมาคมกาชาด					
10	นักเรียนเคยบริจาคเงินให้กับโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือผู้ประสบภัย					
	<u>ด้านสละกำลังกาย</u>					
11	นักเรียนช่วยเพื่อทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะไม่ใช้ส่วนของตนเอง					
12	อาสาเป็นนักกีฬา เพื่อทำการแข่งขันในกีฬาที่นักเรียนถนัด					

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	นักเรียนรับเป็นหัวหน้าห้องหรือหัวหน้ากลุ่มแม้ว่างานจะหนัก					
14	นักเรียนไม่บ่นเมื่อครูสั่งให้ทำงานแทนเพื่อน					
15	เมื่อเห็นคนหอบสิ่งของพระพุทธรูปยืนอยู่บนรถประจำทาง นักเรียนจะอาสาช่วยถือทันที					
16	นักเรียนจะทำงานส่วนตัวให้เสร็จก่อน แล้วค่อยทำงานกลุ่ม					
17	นักเรียนทำงานกลุ่มเฉพาะในส่วนที่ตนรับผิดชอบเท่านั้น					
18	นักเรียนอาสาครูทำงาน แม้ว่าจะหนัก					
19	นักเรียนไม่ช่วยทำงานของผู้อื่น เพราะถือว่าธุระไม่ใช่					
20	นักเรียนทำความสะอาดห้อง แม้ว่าจะไม่ใช่เวรของตนเอง					
	<u>ด้านสละสติปัญญา</u>					
21	นักเรียนจะช่วยทำงานส่วนรวมให้สำเร็จ					
22	นักเรียนยอมทำงานที่ยากมากกว่าเพื่อนเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ					
23	นักเรียนช่วยเพื่อคิดแก้ไขปัญหา					
24	นักเรียนแนะนำ ดักเตือนผู้อื่นให้ประพฤติดีและห้ามปรามไม่ให้กระทำผิด					
25	นักเรียนขอให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นมากกว่าจะเป็นผู้แสดงความคิดเห็น					
26	นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
27	นักเรียนช่วยอธิบายบทเรียนที่เพื่อนไม่เข้าใจ					
	<u>ด้านสละเวลา</u>					
28	นักเรียนจะไปตามนัดเพื่อทำงานกลุ่มในวันเสาร์ แม้ว่าจะมีรายการโทรทัศน์ที่นักเรียนชอบ					
29	นักเรียนมาช่วยงานโรงเรียนแม้ว่าจะเป็นวันหยุด					

ข้อ	เรื่องที่พิจารณา	ระดับความสำคัญ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30	นักเรียนมาซ้อมกีฬาตามที่อาจารย์นัดนอกเวลาเรียน					
31	นักเรียนยอมสละเวลาส่วนตัว เพื่อช่วยงานกลุ่มอย่างเต็มที่					
32	นักเรียนมาโรงเรียนสายเพื่อจะได้ไม่ต้องทำเวร					
33	นักเรียนจะค้นคว้าเพิ่มเติมและทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียนในห้องสมุด					
	<u>ด้านสละความสุขสบายส่วนตัว</u>					
34	นักเรียนสละที่นั่งบนรถประทางให้ผู้อื่น					
35	นักเรียนไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังการใช้งาน					
36	นักเรียนช่วยครูถือของโดยที่ครูไม่ได้ขอร้อง					
37	นักเรียนให้น้องเล็ก ๆ เข้าแถวซื้ออาหารก่อนตนเอง					
38	นักเรียนตั้งใจเรียนวิชาพลศึกษา แม้ว่าแดดจะร้อนมากก็ตาม					
39	แม้ว่านักเรียนจะไม่สบาย แต่นักเรียนก็ยังมาโรงเรียน					
40	นักเรียนจะพยายามทำการบ้านจนเสร็จ แม้ว่า จะตึกและง่วง					

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

โรงเรียน

ชั้น

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคุณภาพ ตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับ	ระดับคุณภาพ
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ที่	พฤติกรรม / พฤติกรรมย่อย	ระดับคุณภาพ				
1	ยินดีและให้ความร่วมมือ	5	4	3	2	1
2	การแสดงความคิดเห็น					
3	การแสดงความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น					
4	การช่วยเหลือ					
5	การให้และแบ่งปันซึ่งกันและกัน					
6	ความรับผิดชอบในหน้าที่					
7	การแนะนำและเสนอแนวคิด					
8	การปλοบโยนให้กำลังใจ					
9	การชื่นชมยินดีในความดีของตนเองและผู้อื่น					

หมายเหตุ

ตาราง 9 แสดงการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์

ข้อคำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	1	1	1	3	1
2	1	1	1	3	1
3	1	1	1	3	1
4	1	0	1	2	0.67
5	1	1	1	3	1
6	1	1	1	3	1
7	1	1	1	3	1
8	1	1	1	3	1
9	0	1	1	2	0.67
10	1	1	1	3	1
11	1	1	1	3	1
12	1	1	1	3	1
13	1	1	0	2	0.67
14	1	1	1	3	1
15	1	1	1	3	1
16	1	1	1	3	1
17	1	0	1	2	0.67
18	1	1	1	3	1
19	1	1	1	3	1
20	0	1	1	2	0.67
21	1	1	1	3	1
22	1	1	1	3	1
23	1	1	1	3	1
24	0	1	1	2	0.67
25	1	1	1	3	1
26	1	1	1	3	1
27	1	1	0	2	0.67

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อคำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
28	1	1	1	3	1
29	1	1	1	3	1
30	1	1	1	3	1
31	1	0	1	2	0.67
32	1	1	1	3	1
33	1	1	1	3	1
34	1	1	1	3	1
35	1	1	1	3	1
36	1	1	1	3	1
37	0	1	1	2	0.67
38	1	1	1	3	1
39	1	1	1	3	1
40	1	1	0	2	0.67

ตาราง 10 คะแนนจากแบบสอบถามความเสี่ยสละของนักเรียนวงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	ผลต่าง	คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	ผลต่าง
1	88	155	67	19	139	177	38
2	66	182	116	20	144	158	14
3	115	170	55	21	125	156	31
4	134	173	39	22	114	144	30
5	94	168	74	23	116	157	41
6	65	141	76	24	108	177	69
7	112	162	50	25	110	158	48
8	104	160	56	26	156	163	7
9	134	178	44	27	89	170	81
10	115	166	51	28	117	161	44
11	96	160	64	29	109	177	68
12	110	171	61	30	158	187	29
13	101	177	76	31	73	192	119
14	108	182	74	32	100	167	67
15	95	192	97	33	162	182	20
16	129	167	38	34	118	162	44
17	73	182	109	35	123	162	39
18	136	157	21				

ตาราง 11 คะแนนจากแบบสอบถามความเสถียรของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5

คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	ผลต่าง	คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	ผลต่าง
1	105	159	54	22	129	160	31
2	128	151	23	23	106	161	55
3	133	164	31	24	82	152	70
4	145	163	18	25	136	156	20
5	117	146	29	26	99	156	57
6	89	164	75	27	125	164	31
7	118	151	33	28	160	166	6
8	75	156	151	29	159	172	13
9	144	167	23	30	120	161	41
10	104	161	57	31	142	153	11
11	156	166	10	32	132	156	24
12	93	162	69	33	135	160	25
13	113	161	48	34	154	156	2
14	132	155	23	35	158	159	1
15	114	158	44	36	137	158	21
16	110	156	46	37	115	145	30
17	111	156	45	38	160	161	1
18	126	150	24	39	124	171	47
19	110	158	48	40	164	177	13
20	112	154	42	41	78	161	83
21	121	150	29	42	108	160	52

ตาราง 12 คะแนนจากแบบสอบถามความเสียสละของนักเรียนวงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	ผลต่าง	คน ที่	ก่อนการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	หลังการใช้คู่มือ คะแนนเต็ม 200	ผลต่าง
1	134	149	15	19	152	164	12
2	137	164	27	20	156	171	15
3	158	167	9	21	97	166	69
4	130	157	27	22	102	162	60
5	73	166	93	23	161	170	9
6	112	136	22	24	128	155	27
7	135	150	15	25	156	165	9
8	140	167	27	26	117	150	33
9	125	158	33	27	150	171	21
10	130	163	33	28	142	157	15
11	136	154	18	29	151	166	15
12	77	155	78	30	161	182	21
13	129	159	30	31	137	158	21
14	104	149	45	32	131	173	42
15	109	154	45	33	121	175	54
16	132	159	27	34	110	161	51
17	128	161	33	35	138	156	18
18	183	183	0				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางลักขณา ศิริวงศ์
วันเดือนปีเกิด	19 พฤษภาคม 2512
สถานที่เกิด	จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	309/1 เอกมัย 19 แขวงคลองเตย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ฝ่ายกิจกรรมพิเศษและอาจารย์ภาษาไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนานาชาติเอกมัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2534	มนุษยศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร